

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

Διπλωματική Εργασία

με θέμα:

**Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική στα χρόνια της κρίσης.
Ιστορικές και θεσμικές διαστάσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση :
Οι περιπτώσεις των Δήμων Ιλίου και Κηφισιάς.**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: ΜΠΟΤΣΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ.

Φοιτήτρια: ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ
A.M. 501025

Κόρινθος, Οκτώβριος 2016.

ABSTRACT

The aim of the present paper is the study and research of European Social Policy ranging from the treaty of Maastricht until the present day

At the same time a concise historical account of the methods and tools that were used during its implementation will be attempted. Since the current financial crisis of the last few years has brought about significant reclassifications in society with repercussions that affect all social groups, what will be presented will be the social policy in Greece as it was adapted at a national level and as it is being implemented at present.

Additionally, the implementation of the rules of European social policy in local authorities will be described through the examination of two case studies, that of the Municipality of Ilion and that of the municipality of Kifisia, since the existing inequalities have led to an increase of poverty and unemployment, intensifying at the same time the phenomenon of social exclusion.

An assessment of the efficiency of the structures and actions on a societal level will be attempted and the inhibiting factors, which have a negative impact during the implementation of social policy on a european and local authority level, will be identified.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας στοχεύει στην μελέτη σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής από τη Συνθήκη Μάαστριχτ μέχρι και σήμερα. Παράλληλα θα επιχειρηθεί σύντομη ιστορική αναδρομή των μεθόδων και εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή.

Καθώς η τρέχουσα οικονομική κρίση των τελευταίων ετών έχει επιφέρει σημαντικές ανακατατάξεις στην κοινωνία με επιπτώσεις που αγγίζουν όλες τις κοινωνικές ομάδες θα παρουσιαστεί η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα όπως αυτή προσαρμόστηκε σε εθνικό επίπεδο και υλοποιείται στον παρόντα χρόνο. Επιπρόσθετα θα περιγραφεί η εφαρμογή των κανόνων της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μέσω της μελέτης δύο περιπτώσεων, του Δήμου Ιλίου και του Δήμου Κηφισιάς, καθώς οι υφιστάμενες ανισότητες έχουν δημιουργήσει αύξηση της φτώχειας, της ανεργίας, ενισχύοντας ταυτόχρονα το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού.

Θα επιχειρηθεί εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των δομών και των δράσεων κοινωνικής εμβέλειας και θα εντοπιστούν οι ανασταλτικοί παράγοντες που επιδρούν αρνητικά κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό και αυτοδιοικητικό επίπεδο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ.

1.1.Η εννοιολογική προσέγγιση του θεσμού της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.....	14
1.2.Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	16
1.3. Η Συνθήκη Άμστερνταμ και της Νίκαιας.....	18
1.4. Η Συνθήκη της Λισαβόνας.....	19
1.5.Τα θεσμικά όργανα και οι μηχανισμοί υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.....	20
1.6.Τα χρηματοδοτικά εργαλεία για την άσκηση ευρωπαϊκής Κοινωνικής πολιτικής.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

2.1. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	22
2.2. Η εφαρμογή της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής από τους ΟΤΑ.....	22
2.3.Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες την περίοδο 2007-2013.....	24
2.3.1Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Progress.....	26
2.4. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020).....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ

3.1.Περίπτωση του Δήμου Ιλίου.....	30
------------------------------------	----

3.2.Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου για την περίοδο 2007-2013.....	31
3.2.1.Προγράμματα της Κοινωνικής Υπηρεσίας για την «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής».....	31
3.2.2 Δράσεις για την Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης (2007-2013).....	33
3.2.3.Δράσεις για τη «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση».....	37
3.3.Οι δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας (2013-μέχρι και σήμερα).....	38
3.3.1. Προγράμματα για την πρόληψη και την προαγωγή Υγείας.....	38
Προγράμματα Προληπτικής Ιατρικής.....	39
Προγράμματα Προαγωγής Υγείας.....	40
3.3.2.Δράσεις για την «Επένδυση στην εκπαίδευση την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση».....	41
3.3.3.Δράσεις για την «Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού».....	42
3.3.4. Δράσεις για την Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας.....	43
Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων.....	43
Κέντρα Κοινότητας.....	44
3.4.Περιγραφή της υφιστάμενης_κατάστασης.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ.	
4.1. Η περίπτωση του Δήμου Κηφισιάς.....	48
4.2 Η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κηφισιάς μέχρι το 2013.....	48
4.2.1 Ευρωπαϊκά Διακρατικά Προγράμματα για την 3 ^η ηλικία.....	49
4.2.2. Προγράμματα για την προώθηση της απασχόλησης.....	51
4.2.3 Δράσεις για Συμβουλευτική και Κοινωνική υποστήριξη των ευπαθών ομάδων.....	53
4.3. Η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κηφισιάς από το 2013 μέχρι σήμερα.....	55
4.3.1.Προγράμματα που εντάσσονται στην «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας».....	56
4.3.2.Προγράμματα με άξονα την «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής».....	59

4.3.3.Προγράμματα για την «Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού».....	60
4.4 Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης.....	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

5.1.Απολογισμός.....	62
5.2 .Συμπεράσματα- Ανασταλτικοί Παράγοντες.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	66

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΔΣ: Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.

ΑΔΣ: Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου

ΑΜΣ: Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού

Α.Π. :Αριθμός Πρωτοκόλλου

ΑΣΔΑ: Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας

ΓΚΓ: Γενική Κατευθυντήρια Γραμμή

Γ.Ν. : Γενικό Νοσοκομείο

ΔΗ.ΚΕ.Π.Α.Κ.Α Δημοτικό Κέντρο Προσχολικής Αγωγής και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΔΙΑ.Σ.Ε.Β.Δ.Α: Διαδημοτική Σύμπραξη Επισιτιστικής Βοήθειας Δυτικής Αθήνας

ΔΝΤ :Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Ε.Ε. :Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΤΑΑ: Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

ΕΓΤΠΕ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

ΕΔΔΥΠΠΥ: Εθνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων- Προαγωγής Υγείας

Ε.Ι.Υ: Ελληνικό Ίδρυμα Υγείας

ΕΙΥΑΔ: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού

ΕΚΑΕ: Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας

ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

ΕΚΠΑ: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΚΤ : Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΟΚΕ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Επιτροπή

Ε.Π. : Επιχειρησιακά Προγράμματα

ΕΠΕΔΒΜ :Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση

ΕΣΠΑ 2007-2013:Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς

ΕΣΠΑ 2014-2020: Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης

ΕΣΚΕ: Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
Ε.ΣΥ.Ν: Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας
ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
Ε.Υ.Δ: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΥΡΑΤΟΜ: Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας
ΙΝΕ-ΓΣΕΕ: Ινστιτούτο Εργασίας- Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΙΝΕΔΙΒΙΜ: Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης
ΚΑΠ: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΚΑΠΗ: Κέντρα Ανοιχτής Προστασία Ηλικιωμένων
ΚΔΒΜ: Κέντρα δια Βίου Μάθησης
ΚΕΑ: Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης
Κ.Ε.Α.Ν : Κύτταρο Εναλλακτικών Αναζητήσεων Νέων
ΚΕΔΕ: Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ: Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων
ΚΕΘΕΑ :Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΚΕΚ : Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΕ.ΚΟΙ.ΠΟ. : Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής
ΚΕΠ ΥΓΕΙΑΣ: Κέντρα Πρόληψης Υγείας
ΚΗΦΗ : Κέντρα Ημερήσιας Φιλοξενίας Ηλικιωμένων
Κ.Κ. : Κέντρο Κοινότητας
ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. : Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση
ΚΠΣ: Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης
Κ.Σ.Δ.Ε.Ο. : Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων
ΚΥ: Κοινωνική Υπηρεσία
ΜΟΠ : Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
Μ.Κ.Ο. : Μη Κυβερνητική Οργάνωση.
ΝΠΔΔ: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.
ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΚΑΝΑ: Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
ΟΚΕ: Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
ΟΤΑ: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ε: Περιφερειακή ενότητα

ΠΕΠ: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΚΕ :Περιφερειακή Εθνική Στρατηγική Ένταξης των Ρομά
ΣΕΕ : Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ :Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τ.Α. :Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΤΕΒΑ: Ταμείο Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων
Τοπ.Σ.Α. : Τοπικά Σχέδια Απασχόλησης
ΤΠΕ: Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας
ΥΕΚΑ: Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης
ΥΠΕ: Υγειονομική Περιφέρεια
ΥΠΕΚΑΠ: Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας
Υ.Υ.Κ.Α: Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.
ΧΑΠ : Χρόνια Αποφρακτική Πνευμονοπάθεια
Β.Ε.С.Α.Ν. : (Balkan Epidemiological Study on Child Abuse & Neglect).
EaSI: Employment and Social Innovation
ESSPROS: European System of Social Protection Statistics
FEAD Fund for European Aid to the Most Deprived Fund for European Aid to the Most Deprived
NEET: Not in Education, in Employment or Training
ICT-PSP: Information and Communication Technologies Policy Support Programme

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα της παρούσας εργασίας αφορά την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής αρχικά σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με επιμέρους καταμερισμό των δράσεων σε εθνικό και αυτοδιοικητικό υποεπίπεδο. Η επιταγή για την υιοθέτηση μιας κοινής κοινωνικής πολιτικής εντός της Ε.Ε ενισχύθηκε από τις ανισότητες που προήλθαν από τις διαδικασίες της οικονομικής ολοκλήρωσης. Η πρακτική κοινών πολιτικών προϋπέθετε ένα ενιαίο κέντρο λήψης αποφάσεων με πόρους από κοινό οικονομικό προϋπολογισμό που θα απευθυνόταν σε μία ενιαία αγορά εργασίας. Η πρόσφατη οικονομική κρίση όμως λειτούργησε καταλυτικά ως αποσταθεροποιητικός παράγοντας, ενισχύοντας τον οικονομικό ανταγωνισμό ανάμεσα στα κράτη μέλη. Η φεντεραλιστική αντιμετώπιση των κοινωνικών ανακατατάξεων κρίθηκε απαραίτητη καθώς ήδη από τη Συνθήκη της Ρώμης είχαν προβλεφθεί πολλαπλές επιπτώσεις στη συμπίεση διαφορετικών σε ρυθμούς ανάπτυξης εθνικών οικονομιών. Τα κράτη μέλη όφειλαν να σχεδιάζουν τις εθνικές τους πολιτικές σύμφωνα με τις ενωσιακές κατευθύνσεις.

Η εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται οι πολιτικές συνθήκες που ωρίμασαν τις διαδικασίες για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η επιρροή των Ιδρυτικών Συνθηκών στην σταδιακή εξέλιξη του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού της ευρωπαϊκής πολιτικής σε συνάρτηση με τα θεσμικά όργανα υποστήριξης και των χρηματοδοτικών εργαλείων. Στο τρίτο κεφάλαιο, με τη διαπίστωση ότι το σύγχρονο κοινωνικό κράτος δεν έχει αποδέκτες πλέον συγκεκριμένες ομάδες- στόχους που συνδέονται μόνο με την επιδοματική πολιτική αλλά απαιτείται ειδικός χειρισμός περιστατικών που εντάσσονται πλέον, στην ευρύτερη κατηγορία του κοινωνικού αποκλεισμού, παρουσιάζονται οι πρωτοβουλίες που έχουν αναλάβει οι φορείς Τ.Α. για την προσαρμογή και υλοποίηση των ευρωπαϊκών οδηγιών.

Προτεραιότητα της Ένωσης αποτέλεσε η αύξηση των θέσεων απασχόλησης και η ενεργός δημιουργική γήρανση ώστε να αφομοιωθεί η ιδέα του ανταγωνισμού ως προληπτικό μέτρο προσαρμογής σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομική αγορά.

Δέσμες μέτρων λήφθηκαν επίσης σε θέματα υγείας διασφάλισης της πολιτικής ισότητας των δύο φύλων καθώς και των ίσων ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία, στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε. δεν είχε τη δικαιοδοσία να επέμβει στις εθνικές πολιτικές των κρατών μελών της, είχε ως αποτέλεσμα το σύνολο των ενεργειών να αποτελούν επιπρόσθετα μέτρα.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η περίπτωση του Δήμου Ιλίου, η κοινωνική πολιτική που άσκησε η Δημοτική Αρχή ενσωματώνοντας τις ευρωπαϊκές οδηγίες σε τοπικό επίπεδο ώστε να διασφαλισθεί ένα αξιοπρεπές περιβάλλον διαβίωσης για τους κατοίκους και δημότες που εντάσσονται στις ευπαθείς ομάδες.

Ο Δήμος Ιλίου λόγω της πληθυσμιακής του σύνθεσης (Ρομά, οικονομικοί μετανάστες) ήταν άμεσος αποδέκτης της οικονομικής κρίσης η οποία μεταφράστηκε σε αύξηση του αριθμού των πολιτών που αδυνατούσαν να ανταποκριθούν σε βασικές ανάγκες. Πλεονέκτημα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής αποτέλεσε το γεγονός της οικονομικής σταθερότητας του Δήμου και μειονέκτημα ήταν και είναι η σταδιακή μείωση των ΚΑΠ. Η διοίκηση του Δήμου ακολουθεί συντηρητική τακτική, χωρίς να επιχειρεί να δράσει με εξωστρέφεια αξιοποιώντας τις δυνατότητες του ιδιωτικού τομέα. Δυσοίωση είναι η βιωσιμότητα των Ε.Π. που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και των κοινωνικών αποκλεισμών καθώς παρατηρείται αλληλοεπικάλυψη των δράσεων και εννοιολογική ασάφεια ως προς την διάρκεια και την προέλευση των χρηματοδοτήσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η περίπτωση του Δήμου Κηφισιάς, ο οποίος προήλθε από τη συνένωση του Δ. Κηφισιάς, του Δήμου Εκάλης και του Δήμου Ν. Ερυθραίας. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αποτελεί η σύνθεση του πληθυσμού ο οποίος στην πλειοψηφία του συμπεριλαμβάνει απόφοιτους τριτοβάθμιας με κύρια ενασχόληση την εμπορική δραστηριότητα. Η οικονομική κρίση έστω και με καθυστέρηση χρόνου είχε επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία. Ο Δήμος Κηφισιάς κλήθηκε να ανταποκριθεί στο κοινωνικό φαινόμενο που χαρακτηρίζεται από συνθήκες φτώχειας και αποκλεισμών από βασικά κοινωνικά αγαθά (παιδεία, υγεία). Ο Δήμος Κηφισιάς ασκεί κοινωνική πολιτική, κυρίως, δια μέσου του ΝΠΔΔ « Κοινωνική Μέριμνα». Κατά την προσφιλή τακτική της δημοτικής αρχής να

συνταχθεί με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, ο Δήμος έχει τη δυνατότητα , λόγω διαχειριστικής επάρκειας , να υποβάλλει προτάσεις συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα, δημιουργώντας παράλληλα ένα υποστηρικτικό δίκτυο από επιχειρήσεις και ιδιώτες που συνεισφέρουν στις κοινωνικές δράσεις

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται τα συμπεράσματα και οι ανασταλτικοί παράγοντες της κοινωνικής πολιτικής, σε ευρωπαϊκό και σε αυτοδιοικητικό επίπεδο. Η Ευρώπη παρουσιάζει αδυναμία στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής καθώς η κοινωνική της διάσταση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πορεία της ομοσπονδιοποίησής της με αποτέλεσμα η ευθύνη για την λήψη αποφάσεων να μεταφέρεται στην Τ.Α. ως η υποεθνική αρχή εγγύτερη στον πολίτη η οποία είναι η καθ' ύλην αρμόδια για τη διάθεση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων. Στον αντίποδα η οργανωτική αδυναμία του ελληνικού κράτους αποδεικνύεται από την λειτουργία φορέων κοινωνικής πολιτικής με κοινό πεδίο δράσης, χωρίς την προβλεπόμενη οργάνωση ενός ενιαίου συστήματος κοινωνικής πολιτικής και με την αποδεδειγμένη αποτυχία να εντοπιστούν εγκαίρως οι επερχόμενοι κοινωνικοί κίνδυνοι και να σχεδιαστούν τα μέτρα πρόληψής τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

R. Schuman 9/5/1950: « *L' Europe ne se fera pas d'un seul coup, ni dans une construction d' ensemble, mais par réalisations concrètes*»

.... «*Η Ευρώπη δεν θα προέλθει ξαφνικά ως σύνολο αλλά μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα*»

Η απαρχή της ευρωπαϊκής ενοποίησης ορίζεται με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όταν η Ευρώπη εξέρχεται από μια μακρά περίοδο καταστροφικού πολέμου που είχε αποδομήσει τα λειτουργικά συστήματα των εμπλεκόμενων κρατών. Η διαδικασία της ενοποίησης είχε σαν σημείο αναφοράς την δημιουργία τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:

- 1) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), που συστήθηκε στις 18/3/ 1951.
- 2) της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), που συστήθηκαν με τις συνθήκες της Ρώμης στις 25/4/ 1957.

Η Ε.Ο.Κ. και η Ε.Κ.Α.Ε. αποτέλεσαν το κυρίως σώμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Με τον όρο οικονομική ολοκλήρωση ή ενοποίηση εννοούμε τη διαδικασία σταδιακής απομάκρυνσης όλων των εμποδίων και περιορισμών που υπάρχουν στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και τη μετακίνηση παραγωγικών συντελεστών μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών.¹ Οι χώρες που από κοινού αποφασίζουν τη δημιουργία κάποιας μορφής οικονομικής ένωσης, στοχεύουν στην ελεύθερη και χωρίς περιορισμούς διακίνηση στο εσωτερικό τους, αγαθών, υπηρεσιών, και παραγωγικών συντελεστών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως το τελικό θεσμικό στάδιο ενός συνόλου ενεργειών που οδηγούν στην ευρωπαϊκή πολιτική ενοποίηση ή ολοκλήρωση. Στην υπερεθνική της διάσταση, η διαδικασία της ολοκλήρωσης συνεπάγεται τη δημιουργία μιας νέας «κοινότητας αξιών» με θεσμούς που θα «ξεπερνούν» το

---

¹ www.eur-lex.europa.eu/legal-content.

εθνικό περιβάλλον. Από θεσμική άποψη, το στάδιο της ολοκλήρωσης οδηγεί στη μεταβίβαση πολιτικής εξουσίας από τους εθνικούς θεσμούς στους υπερεθνικούς. Αυτό ισχύει τόσο για τις πολιτικές, όσο και τις οικονομικές πτυχές της ολοκλήρωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τη μόνη προσπάθεια οικονομικής ολοκλήρωσης σε διεθνές επίπεδο που έχει θεσμική υποχρέωση να αντιμετωπίζει τις ανισότητες μεταξύ των κρατών- μελών και των περιφερειών της, και έχει διαθέσει τις τελευταίες δύο δεκαετίες αρκετούς πόρους προς αυτή την κατεύθυνση.²

Η διάρθρωση μιας κοινωνικής πολιτικής κρίθηκε επιβεβλημένη ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι αποσταθεροποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Ως αποτέλεσμα της νέας τάξης πραγμάτων ήταν η Ευρωπαϊκή Ένωση να κληθεί να αντιμετωπίσει το φαινόμενο ενός κοινωνικού ντάμπινγκ (social dumping), υιοθετώντας μέτρα που θα έφθιναν τον ενδοευρωπαϊκό ανταγωνισμό.³

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική από την Συνθήκη Μάαστριχτ μέχρι και σήμερα

1.1. Η εννοιολογική προσέγγιση του θεσμού της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.

«Η Κοινότητα έχει ως αποστολή [...] να προάγει την αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, μια σταθερή και διαρκή, μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη, έναν υψηλό βαθμό σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων, ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.»(πρώην άρθρο 2 ΣΕΕ, άρθρο 3)

Με τον όρο ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική μεταφράζεται το σύνολο των πολιτικών σχεδιασμών που στοχεύουν στην συγκροτημένη δομή των πεδίων της κοινωνικής προστασίας και της απασχόλησης των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η

² Σακελλαρόπουλος Θ., *Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*, εκδ. Διώνικος, Αθήνα 2006,σελ.206.

³ Στο ίδιο, σελ. 180.

μεταβλητότητα των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση της Κοινωνικής Πολιτικής καθιστά ένα ρευστό περιβάλλον το οποίο τίθεται σε διαρκή αναμόρφωση ώστε να αντιμετωπιστούν με πληρότητα οι ανάγκες που προκύπτουν κατά την διαδικασία διεύρυνσης και εμβάθυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ανισότητες που προέκυψαν από την σύνδεση διαφορετικών οικονομιών επέβαλαν την εφαρμογή μιας πολιτικής συνοχής.⁴

Σύμφωνα με το ESSPROS ο όρος «κοινωνική πολιτική» αναφέρεται στο σύνολο των παροχών κοινωνικής προστασίας σε χρήμα ή σε είδος και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών. Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας επιμερίζονται στους εξής τομείς:⁵

της υγείας, όπου η πρόληψη και η προαγωγή μειώνουν τον κίνδυνο ασθενειών και κατά επέκταση προάγουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

της ασφάλισης, το δικαίωμα όλοι οι πολίτες να λαμβάνουν παροχές που να τους εξασφαλίζουν ένα περιβάλλον κοινωνικής ασφάλειας.

της απασχόλησης, η πρόσβαση στην αγορά εργασίας να θεωρείται ως δεδομένη με ισότιμους όρους .

της στέγασης, παροχές που αφορούν ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες που έχουν περιέλθει σε κατάσταση ακραίας φτώχειας και χρήζουν άμεσης παρέμβασης της κρατικής μέριμνας.

της παιδικής φροντίδας και της ενίσχυσης της οικογένειας, μεταφράζονται σε δαπάνες που ενισχύουν την εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής

της προστασίας της τρίτης ηλικίας, η έννοια αυτή ταυτίζεται με το όριο και το σύστημα συνταξιοδότησης, στην οποία η αποκλειστική αρμοδιότητα ανήκει στην κεντρική διοίκηση και τους μηχανισμούς της.

της υποστήριξης ατόμων με αναπηρίες, τα οποία έχουν καταστεί ανάκανα προς εργασία και οιαδήποτε άλλη δραστηριότητα εντός του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας όπως ρητά αναφέρεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, η Ε.Ε. δεν έχει τη νόμιμη εξουσιοδότηση από τα κράτη μέλη να παρέμβει σε τομείς που ανήκουν στην εποπτεία των εθνικών πολιτικών και ως εκ

---

⁴Σακελλαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική*, εκδ. Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1993, σελ.8.

⁵Υφαντόπουλος Γ. ,επιμ. Μαραβέγιας Ν. - Τσινιζέλης Μ. , *Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο «Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση», εκδ. Θεμέλιο , Αθήνα ,2007,σελ.683.

τούτου απορρέει η υποχρέωση των υπερεθνικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δράσουν τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφεριακό επίπεδο κατόπιν συνεργασίας και διαλόγου με τους εμπλεκόμενους φορείς. Η νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα προϋπέθετε την αντικατάσταση των επιμέρους κρατικών πολιτικών σχεδιασμών από ένα κοινό πλαίσιο δράσης στον κοινωνικό τομέα.⁶

1.2.Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη για την Ε.Ε υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Η Συνθήκη αυτή αποτελεί μια νέα φάση στην διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι το πρώτο κείμενο Συνθήκης που εγκαθιδρύει πολιτικά την Ε.Ε έχοντας ως στόχο την ενοποιητική διαδικασία.

Η Πράσινη Βίβλος που εκδόθηκε το 1994 σε μια *ax ante* εκτίμηση διαπιστώνει την αλληλεπίδραση κοινωνικής και οικονομικής προόδου. Εντοπίζει τις αρνητικές επιπτώσεις και διατυπώνει προτάσεις για μια ενιαία κοινοτική κοινωνική πολιτική.⁷ Η χρηματοδότηση για την υλοποίηση των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής απευθυνόταν με τη λογική προσέγγιση του *spill-over effect* (διάχυση) σε διαβαθμισμένα επίπεδα άσκησης πολιτικής (υπερεθνικά-εθνικά και υπό εθνικά - τοπικά).⁸ Η ίδρυση του Ταμείου Συνοχής με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ στόχευε στη δημιουργία των οικονομικών συνθηκών που θα ευνοούσαν και θα ωθούσαν την άσκηση μιας κοινής κοινωνικής πολιτικής. Επιπρόσθετα τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το ΕΓΤΠΕ) συνέβαλαν ως συμπληρωματικά μέσα στην υποστήριξη προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας.⁹

Στη Λευκή Βίβλο, που εκδόθηκε το 1994, γίνεται σύνδεση με τις προτάσεις της Πράσινης Βίβλου και περιγράφεται το σαφές πλαίσιο της Κοινωνικής Πολιτικής κατά το οποίο ενδυναμώνονται οι τομείς του εργατικού δικαίου, η ισότιμη

⁶ Χριστιανός Β. - Περράκης Μ., *Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010,σελ.1.

⁷ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων , *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική* , εκδ. ΕΚΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑΕ, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο 1994, σελ.7

⁸ Σακελλαρόπουλος Θ., *Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*,σελ.179

⁹ Στεργίου Α., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Το Κοινωνικό Περιεχόμενο των Ευρωπαϊκών Συνθηκών Και η Παραδοσιακή «Κοινοτική Μέθοδος» στην παραγωγή Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Δικαιωμάτων*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης» , εκδ. Διόνικος, Αθήνα ,2011,σελ.30.

μεταχείριση ανδρών και γυναικών και η σύσταση μηχανισμών κοινωνικής προστασίας και δημόσιας υγείας.¹⁰

Επιπλέον υπογραμμίζεται ο συσχετισμός της ανεργίας με την ενεργοποίηση του ατόμου (activation) ώστε να προσπεραστεί ο κίνδυνος του κοινωνικού αποκλεισμού. Με άξονα την αρχή της αλληλεγγύης, η Λευκή Βίβλος, επιστούσε την προσοχή στην προστασία των απόρων και των ευάλωτων ατόμων ώστε να διασφαλιστεί ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης «συμβατό με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια». Η άποψη αυτή οδήγησε σταδιακά, για πρώτη φορά, στην οριοθέτηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (92/441/ΕΟΚ).¹¹

Η εμφανής αδυναμία των κρατών- μελών για άμεση λήψη αποφάσεων στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., ανέστειλε την προοπτική μίας ενιαίας πρακτικής σε θέματα κοινωνικής προστασίας και αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την άσκηση της Κοινωνικής Πολιτικής σε διακυβερνητικό επίπεδο. Θετικό πρόσημο αποτέλεσε η χρήση του κοινωνικού διαλόγου ως βασικό εργαλείο για την συμμετοχική παρουσία των κρατών μελών στη λήψη αποφάσεων που ωθούσαν την ανάδειξη μιας «Κοινωνικής Ευρώπης των 11» σε πορεία αποκεντρωμένης άσκησης των πολιτικών δράσεων.¹²

---

¹⁰ Ευρωπαϊκή Κοινότητα, *Ευρωπαϊκά Κοινωνικά Πολιτική: Η Πορεία προς τα μέλλον για την Ένωση*, εκδ. ΕΚΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑΕ, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο: 1994, σελ.8

¹¹ Απόφαση 50/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 2001.

¹² Σακελλαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική*, σελ.60.

1.3. Η Συνθήκη Άμστερνταμ και της Νίκαιας

« Άρθρο Β :Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ως στόχους να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και να επιτύχει μια ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη...με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.....η οποία θα περιλάβει εν καιρώ ένα ενιαίο νόμισμα σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης.»

Η συνθήκη του Άμστερνταμ αποτέλεσε μια μεταβατική Συνθήκη χωρίς ρηξικέλευθες μεταρρυθμίσεις και τροποποιητικές προτάσεις. Κυρίως επικεντρώθηκε στην εύρεση ήπιων εργαλείων διακυβέρνησης ώστε να απεμπλακούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων από τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε.¹³

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε κείμενο που εξέδωσε με τον τίτλο «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της Κοινωνικής Προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» υποδεικνύει την αναγκαιότητα για την προσθήκη της κοινωνικής προστασίας στην πολιτική κοινωνικής συνοχής(social cohesion) ώστε σταδιακά να επέλθει η εξομάλυνση στην αγορά εργασίας που αποτελεί το βασικό συντελεστή για οικονομική ανάπτυξη και κατά επέκταση για κοινωνική ευημερία.¹⁴

Τρωτό σημείο στη Συνθήκη του Άμστερνταμ αποτέλεσε το κενό που παρουσιάστηκε στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας καθώς δεν επικεντρωνόταν στην ελαχιστοποίηση του προβλήματος αλλά στην άνοδο του επιπέδου απασχόλησης.¹⁵

Η Συνθήκη της Νίκαιας που ακολούθησε , υπογράφηκε το 2001, τέθηκε σε ισχύ το 2003 και αποτέλεσε ένα τροποποιητικό επόμενο στάδιο δίνοντας έμφαση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Στην αρχιτεκτονική της κοινωνικής πολιτικής προστέθηκε, για πρώτη φορά, ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός που χαρακτήριζε ένα ευρύ σύνολο επί μέρους φαινομένων που επιδρούν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, προκαλώντας ρήγματα στον κοινωνικό ιστό και διαμορφώνοντας ασαφείς καταστάσεις σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.¹⁶

¹³Σακελλαρόπουλος Θ., *Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*,σελ.88.

¹⁴ G. Esping- Andersen, μτφ. Οικονόμου Χ., *Γιατί χρειαζόμαστε ένα κοινωνικό κράτος*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα,2006,σελ.50.

¹⁵ Καραμεσίνη Μ., επιμ. Θ. Σακελλαρόπουλος , *Η Πολιτική της Απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2011,σελ.197.

¹⁶ Nugent N., *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα, 2012,σελ.117

1.4. Η Συνθήκη της Λισαβόνας.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αποτέλεσε την κορωνίδα των διαδικασιών για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και ενοποίηση.

Με τη σύνταξη του κειμένου της Συνθήκης της Λισαβόνας, η οποία κατά βάση σε μια *prima facie* προσέγγιση, στηρίχθηκε στις προηγούμενες συνθήκες χωρίς να καταργεί τα προϊόντα κείμενα, υιοθετούνται ευέλικτες μορφές λήψης αποφάσεων που εκμηδένισαν την ευρωπαϊκή πολιτική ακαμψία σε κρίσιμες αποφάσεις για το μέλλον της Ε.Ε.¹⁷

Καινοτομία αποτελεί η δήλωση ότι η Ε.Ε. ως υπερεθνικό όργανο άσκησης πολιτικής διακηρύττει το σεβασμό στην εθνική κυριαρχία και την ταυτότητα των κρατών μελών, με κεφαλαιώδους σημασίας το θεσμικό ρόλο της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.¹⁸ Ο κοινωνικός τομέας με τη Συνθήκη της Λισαβόνας αναδεικνύεται ως προτεραιότητα με βασική προϋπόθεση τη σύνταξη ενός σχεδίου αλληλεγγύης ώστε να ευοδωθεί η προσπάθεια για την ολοκλήρωση και την ενοποίηση της Ε.Ε.¹⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΣΛΕΕ « η Ένωση έχει σκοπό να προάγει την ειρήνη , τις αξίες και την ευημερία των λαών της».

Δημιουργείται μια ενιαία γραμμή που ανάγει σε ευρωπαϊκό επίπεδο την κοινωνική επιταγή για ενεργό γήρανση, εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής , κοινωνική διαβούλευση και εσωτερική ασφάλεια.²⁰

Οι στόχοι της κοινωνικής πολιτικής διευκολύνθηκαν επίσης από την είσοδο στην διακυβερνητική πολιτική της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (ΑΜΣ). Η ΑΜΣ ενίσχυσε την ανταλλαγή παραδειγμάτων, την διείσδυση των καλών πρακτικών και πολιτικών με την εθελοντική συνεργασία των θεσμικών οργάνων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Απασχόλησης), των κρατών μελών και των κοινωνικών εταίρων.²¹

---

¹⁷ Χριστιανός - Περράκης , ό.π.,σ.σ.5-6.

¹⁸ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C83της 30/3/2010,σελ.18

¹⁹ Χριστιανός - Περράκης , ό.π.,σελ.20.

²⁰ Nugent, ό.π., σελ.137.

²¹ Αγγελάκη Μ., επιμ. Θ. Σακελλαρόπουλος, *Η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού ως εργαλείο αμοιβαίας μάθησης και μεταφοράς καλών πρακτικών στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα ,2011,σ.σ.76-77.

1.5 Τα θεσμικά όργανα και οι μηχανισμοί υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η κοινωνική πολιτική, όπως σαφώς αποδεικνύεται από την ενωσιακή τάση, δεν εμπίπτει γενικώς στις κύριες προτεραιότητες της Ε.Ε. Οι κοινωνικές της δράσεις επικεντρώνονται πρωτίστως στην απασχόληση και στη διασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης με επιμέρους οργάνωση των δράσεων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα κύρια θεσμικά όργανα για την άσκηση των πολιτικών της Ε.Ε. ήταν: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ως επί το πλείστον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν υπεύθυνη για την προπαρασκευή σχεδίων που ωθούσαν την πολιτική οικοδόμηση μιας Κοινωνικής Ευρώπης. Η Επιτροπή υπέβαλε τις προτάσεις προς επικύρωση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με την υποχρέωση να καταθέτει ανά τριετία έκθεση αξιολόγησης των προταθέντων μέτρων σε μια *ex post* σύνταξη πεπραγμένων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην ΟΚΕ και στην Επιτροπή Περιφερειών.²²

Οι πολλαπλές και σύνθετες αρμοδιότητες της Επιτροπής έθεσαν την αναγκαιότητα για τη σύσταση συναρμοδίων οργάνων τα οποία θα επικουρούσαν την Επιτροπή στην αρχιτεκτονική και υλοποίηση των επιμέρους πολιτικών της Ε.Ε.

Συγκεκριμένα στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής συμμετείχαν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Επιτροπή, η οποία αρχικά είχε δημιουργηθεί ως Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή από τη Συνθήκη της ΕΟΚ και της ΕΥΡΑΤΟΜ. Μετέπειτα στη Συνθήκη της Λισαβόνας έχουμε την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας και την Επιτροπή Απασχόλησης οι οποίες και συνέβαλαν ουσιαστικά στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης στα πλαίσια μιας αγωγής διακυβερνητικής συνεργασίας.²³

Στόχος των επιτροπών ήταν να προάγουν την ιδέα της ανοικτής διαβούλευσης και τη συμμετοχική διαδικασία στη χάραξη των τομεακών πολιτικών. Η ένταξη νέων μελών στην Ε.Ε. (27 μέλη απαριθμούσε πλέον η Ε.Ε.) δημιούργησε ένα επιπλέον μειονέκτημα στην ταχύτητα λήψης αποφάσεων καθώς υπήρξε έλλειμμα αποτελεσματικής συνεργασίας.

---

²² www.europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission

²³ Nugent, *ό.π.*, σελ.327.

1.6. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία για την άσκηση ευρωπαϊκής Κοινωνικής πολιτικής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) ήταν το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο που δημιουργήθηκε για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής με άξονες δράσης κυρίως την επαγγελματική κατάρτιση, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την ισότιμη πρόσβαση των δύο φύλων στην αγορά εργασίας από το οποίο αντλούνται, μέχρι και σήμερα, οι οικονομικές ενισχύσεις για την υλοποίηση στόχων που εφάπτονται με τον κοινωνικό τομέα.

Η πρώτη αναφορά για την αναγκαιότητα της θέσπισής του συναντάται στην ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης. Ειδικά το ΕΚΤ εστίασε στις χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων που είχαν ως θεματικό στόχο την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης.²⁴

Τα ΜΟΠ αποτέλεσαν μια πρωτόλεια προσπάθεια για την άμβλυνση των αντιθέσεων, ακολούθησαν τα ΚΠΣ τα οποία και απορρόφησαν τα ΜΟΠ. Τα ΚΠΣ δρομολογούσαν τις βασικές κατευθύνσεις για τις σχετικές δαπάνες σε πολυετή βάση, και αποτελούσαν μεγάλο τμήμα της οικονομικής βοήθειας της ΕΕ προς τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη. Η χρηματοδότηση των διαρθρωτικών δράσεων προερχόταν από ιδίους πόρους της Ε.Ε., τους οποίους τροφοδοτούσαν όλα τα κράτη μέλη από δασμούς, από φόρους επί των γεωργικών προϊόντων, μέρος από την απόδοση του Φ.Π.Α. και ποσοστιαία εισφορά από το ΑΕΠ της κάθε χώρας. Η Ελλάδα λόγω των υποτονικών ρυθμών στην οικονομία της παρέμεινε καθαρός «λήπτης» συμμετείχε με 1,6% και λάμβανε το 7%.²⁵

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η Κοινωνική Πολιτική στη Τοπική Αυτοδιοίκηση

2.1. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα.

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και δη η ελλειμματική οικονομική πραγματικότητα ταυτίζεται με την δημοσιονομική πολιτική του 1989. Οι δαπάνες

²⁴ Φερόνας Α. – Γεώργιας Κ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Ο ρόλος των Επιτροπών την Οικοδόμηση της Κοινωνικής Ευρώπης, Οι Επιτροπές Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011,

²⁵ Βαβούρα Ι., Παπαιωάννου Γ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Σημασία των Κοινωνικών Πόρων για την Ελληνική Οικονομία*, στο «Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011, σ.σ.440-44.

του Δημοσίου που είχαν συσσωρευθεί από μια προηγούμενη πολιτική αθρόων παροχών δημιούργησαν χρηματοδοτικά κενά τα οποία και μεταφέρονταν ως «κληροδοτήματα» στα επόμενα κυβερνητικά σχήματα. Η κοινωνική ασφάλιση νοσούσε λόγω μιας αυξανόμενης ανεργίας που ανέτρεπε τα κοινωνικά δεδομένα και επηρέαζε τη διαμόρφωση της κρατικής πολιτικής.²⁶

Ιδιαίτερο σημείο άσκησης αρνητικής κριτικής αποτελεί η ταύτιση δημοσιονομικής και οικονομικής κρίσης, προσπερνώντας το γεγονός ότι η μείωση των δημοσίων δαπανών θα ασκούσε αρνητική επιρροή στην απασχόληση και θα ευνοούσε την αύξηση της ανεργίας. Μια νέα οικονομική πραγματικότητα αναδύεται υπό το φάσμα της ευρείας κρίσης αξιών και θεσμών. Η Ελλάδα επηρεάστηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση και οδηγήθηκε σε παράλληλο πρόγραμμα σωτηρίας χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ και ΔΝΤ. Η κυβερνητική βούληση παρέμεινε εγκλωβισμένη στην εφαρμογή μιας αρνητικής οικονομικής πολιτικής που μεταφράστηκε σε επιβολή μέτρων λιτότητας, εκτοξεύοντας τους δείκτες της ανεργίας, της φτώχειας και των κοινωνικών αποκλεισμών.²⁷

2.2. Η εφαρμογή της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής από τους ΟΤΑ.

Οι ΟΤΑ εντάσσονται στην ευρύτερη «αλυσίδα κοινωνικής πολιτικής» (policy chain). Ως αλυσίδα πολιτικής ορίζεται το συντηρούμενο σύστημα βάσει των παρεμβάσεων στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού με επί μέρους τομεακή εξειδίκευση και χωρική προσαρμογή, υλοποίησης, ελέγχου(ex ante) και αξιολόγησης (ex post) κάθε μορφής δημόσιας δράσης από εμπλεκόμενους διοικητικούς φορείς σε διαδοχικά επίπεδα με κατεύθυνση από το υπερεθνικό στο εθνικό, από το ενωσιακό επίπεδο στο τοπικό.

Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ορίζονται ως οι εγγύτεροι θεσμοί σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων στην τοπική κοινωνία

---

²⁶ Σταμάτης Γ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Κρίση και Ελλείμματα του Δημοσίου Τομέα*, στο «Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011, σ.σ.315-316.

²⁷ M.Spyridakis, A.Feronas, *The impact of the economic crisis on the quality of life for residents of Attiki area. The experience from the City of Marousi*, στο «Social cohesion and Development», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2014, σελ.12.

(οικογένεια, γειτονιά, σχολείο) και ως οι πλέον υπεύθυνοι φορείς δημόσιας δράσης για την άσκηση πολιτικής στο κοινωνικό πεδίο.

Σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν.3463/2006:

«Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

Όσον αφορά τον τομέα Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης ορίζονται ευκρινώς οι υποχρεώσεις των Ο.Τ.Α.²⁸

- Συγκεκριμένα δίδεται η δυνατότητα για την ίδρυση παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων με στόχο την υποστηρικτική δράση «εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής».
- Η τρίτη ηλικία συμμετέχει σε κοινωνικά προγράμματα τα οποία προωθούν οι ΟΤΑ μέσω της ίδρυσης κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείο (ΚΗΦΗ, ΚΑΠΗ).
- Ο κίνδυνος της ακραίας φτώχειας ο οποίος και εντοπίζεται ως κύρια αιτία για την δημιουργία αστέγων και οικονομικά ασθενέστερων ομάδων, προσθέτει στους ΟΤΑ μια επιπλέον δαπάνη καθώς χρηζονται ως οι καθ' ύλην αρμόδιοι φορείς για την παροχή στεγαστικής συνδρομής, παροχή έκτακτης οικονομικής βοήθειας και βασικών ειδών διατροφής σε αυτές τις ομάδες.

Ιδιαίτερη πολιτική γραμμή ακολουθείται για τις ομάδες που εντάσσονται στον ορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού (Ρομά, μετανάστες και παλιννοστούντες). Απαιτούν μια ιδιαίτερη μεταχείριση καθώς διατηρούν ένα αυτόνομο πολιτιστικό επίπεδο με συγκεκριμένα οικονομικά χαρακτηριστικά (χαμηλά εισοδήματα).

Σε σύνοψη των προαναφερθέντων είναι σαφές ότι το πεδίο εφαρμογών της κοινωνικής πολιτικής προϋποθέτει το συνδυασμό πολλών δράσεων. Εμπεριέχει τους τομείς του πολιτισμού, του αθλητισμού, τις δράσεις για ευπαθείς ομάδες, τις δράσεις για πρόληψη στον τομέα της υγείας. Η πολυπλοκότητα των αναγκών μιας τοπικής κοινωνίας απαιτεί στρατηγικό συντονισμό σε μια συνολική προσέγγιση, με

²⁸ Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, ΦΕΚ 114/Α/ 8/6/2006, άρθρο 14.

επιβεβλημένη την λήψη αυτής της αρμοδιότητας από τους φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2.3. Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες την περίοδο 2007-2013.

Η ελληνική πραγματικότητα αυτήν τη χρονική περίοδο καταγράφει υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου, αύξηση της ανεργίας, μείωση του εργατικού δυναμικού, αύξηση των συνταξιοδοτικών και επιδοματικών παροχών.²⁹ Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Περιφέρεια Αττικής για τις πηγές προσπορισμού των κατοίκων της αναδείχθηκε το μείζον πρόβλημα, που εξακολουθεί να ταλανίζει την ελληνική κοινωνία μέχρι σήμερα, της πρόωρης γήρανσης του ενεργού πληθυσμού. Δημιουργήθηκε ένα δυσανάλογος αριθμός συνταξιούχων και ληπτών επιδομάτων κοινωνικής προστασίας σε σχέση με το παραγωγικό δυναμικό. Το γεγονός αυτό καθιστούσε την εφαρμογή μιας κοινωνικής πολιτικής, υπό τη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών οδηγιών, εξαιρετικά πολύπλοκη και δυσχερή ως προς την αποτελεσματικότητά της και ιδιαίτερα σε αυτοδιοικητικό επίπεδο καθώς μειωνόταν η χρηματοδότηση από κρατικούς πόρους.³⁰

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα μέτρα άσκησης κοινωνικής προστασίας, κυρίως με την παροχή επιδομάτων, είχαν ως αποτέλεσμα στις ομάδες στόχους την μείωση του κινδύνου φτώχειας σε 9 ποσοστιαίες μονάδες, στην Ελλάδα τα ίδια μέτρα απέδωσαν με μείωση του φαινομένου κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες.³¹

Το ΕΚΤ προϋπολόγισε 10 δις ευρώ για τη περίοδο 2007-2013 για δράσεις που στόχευαν στην κοινωνική ένταξη των απειλούμενων με αποκλεισμό ευπαθών ομάδων. Σημαντικό εργαλείο για την υλοποίηση των στόχων αυτή την χρονική περίοδο είναι τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς (ΕΣΠΑ) .

Οι θεματικοί στόχοι για το ΕΣΠΑ 2007-2013 που εφάπτονται με το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής και αποτέλεσαν τον προπομπό για την Στρατηγική 2014-2020 είναι :³²

²⁹ Matsagannis M., *The welfare state and the crisis: The case of Greece.*, J. Eur. Soc. Policy 2011,σελ.4

³⁰ Spyridakis , Feronas,ό.π,σ.σ.18-19

³¹ Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών , Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*,Αθήνα ,2007, σελ.24.

³² Στο ίδιο,σελ.47.

α) **Γενικός Στόχος 7** : «Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων» όπου και επισημαίνεται η αναγκαιότητα για Δια Βίου Μάθηση με την εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση.

β) **Γενικός Στόχος 8** : «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση» όπου υπογραμμίζεται η προτεραιότητα για την δημιουργία θέσεων εργασίας. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την εδραίωση ίσων ευκαιριών στον επαγγελματικό τομέα όσον αφορά τις γυναίκες και για την ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων.

γ) **Γενικός στόχος 9** : «Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.» Σκοπός είναι ότι με τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας, αναπτύσσεται ένα δίκτυο προστασίας από τις αρνητικές επιπτώσεις των φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.

δ) **Γενικός στόχος 10** : «Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας». Η αρμοδιότητα της Υγείας, την περίοδο 2007-2013 ανήκε στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Σε επίπεδο ΟΤΑ η Γενική κατευθυντήρια Γραμμή (ΓΚΓ) εφαρμόστηκε με τις εξής δράσεις:

- Προγράμματα προληπτικής ιατρικής σε ευπαθείς ομάδες.
- Προγράμματα ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης.
- Λειτουργία ψυχοπαιδαγωγικών κέντρων για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες σε συνεργασία με Μ.Κ.Ο.
- Ίδρυση Τράπεζας Αίματος, διεξαγωγή εθελοντικών αιμοδοσιών.

ε) **Γενικός στόχος 11** : «Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).» Προβλέπονται ίδρυση Δομών για την Ισότητα των Φύλων , πρόληψης και κακοποίησης και αποκατάστασης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας .

Η κυβερνητική πρακτική σε μία προσπάθεια «συμβίωσης» πολιτικών υγείας και οι πολιτικών πρόνοιας, ακολούθησε μια στείρα γραφειοκρατική τακτική. Απώλεσε τη δυνατότητα να αξιοποιήσει εγκαίρως και επιτυχώς τα ευρωπαϊκά προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής που λόγω των ωφελούμενων στους οποίους απευθυνόταν έρχριζε άμεσης άσκησης δια μέσω μιας αποκεντρωμένης διοίκησης με έμφαση στην

πρακτική της εξατομίκευσης. Η διάσπαρτη άσκηση αρμοδιοτήτων από την Κεντρική Διοίκηση, στις Περιφέρειες και στις Νομαρχίες (Αποκεντρωμένη Διοίκηση στο παρόν) κατέληξε σε αλληλοεπικάλυψη των δράσεων και έφθινε τη δυναμική του προσδοκώμενου αποτελέσματος .

2.3.1. Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Progress.

Σε ανακοίνωσή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2004 για το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο 2007-2013, χαρακτηρίζεται η εφαρμογή της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής ως σημαντικό εργαλείο για τη συμβολή στην επίτευξη του στόχου της ανταγωνιστικότητας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση.

Στα πλαίσια άσκησης πολιτικών (preventive/discretionary policies) ώστε να προληφθούν και να αμβλυνθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης εκπονήθηκε το πρόγραμμα Progress.

Το πρόγραμμα Progress (1672/2006/EK) υπό την εποπτική διαχείριση της Επιτροπής χρηματοδότησε κοινωνικές δράσεις που επιμερίζονταν στους εξής τομείς: Απασχόληση, κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία, συνθήκες εργασίας, καταπολέμηση των διακρίσεων και ισότητα των φύλων.

Οι ενέργειες που λάμβαναν χρηματοδότηση ήταν ως εξής :α)με σύμβαση παροχής υπηρεσιών κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων β)με μερική επιχορήγηση κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων. Στην περίπτωση αυτή, η συγχρηματοδότηση από την ΕΕ δεν ήταν εφικτό να υπερβαίνει, κατά κανόνα, το 80 % του συνόλου των δαπανών που επιβαρύνουν το δικαιούχο.(Φορείς Τ.Α., Μ.Κ.Ο)

Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός ανερχόταν στα 683. 250. 000 € για την περίοδο 2007-2013. Η κατανομή των πόρων στους διάφορους τομείς του προγράμματος τηρήθηκε ως ακολούθως:

- απασχόληση 23 %·
- κοινωνική προστασία και ενσωμάτωση 30 %·
- όροι εργασίας 10 %·
- καταπολέμηση των διακρίσεων και ποικιλομορφία 23 %·
- ισότητα των φύλων 12 %.

Το υπόλοιπο 2 % διατίθεται για τις διαχειριστικές δαπάνες του προγράμματος.

Επιπρόσθετα 60 εκατ. € χορηγούνται σε ένα μηχανισμό χρηματοδότησης Progress υπέρ της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης για την περίοδο 2007-2013.

Το πρόγραμμα Progress ανταποκρίθηκε στην επιθυμία της Επιτροπής για απλούστευση και εξορθολογισμό των χρηματοδοτικών μέσων στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής.³³

Στην επόμενη προγραμματική περίοδο το πρόγραμμα Progress εντάχθηκε στο EaSI . Το 2014, το EaSI στηρίζεται στα προγράμματα που αναλύονται επιμέρους ως εξής:³⁴

- Στον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση - άξονας Progress - μέσων που διαχειρίζεται απευθείας η Επιτροπή, 61% του συνολικού προϋπολογισμού.
- Στην επαγγελματική κινητικότητα - άξονας Eures, 18% του συνολικού προϋπολογισμού.
- Στην πρόσβαση στις μικροχρηματοδοτήσεις και την κοινωνική επιχειρηματικότητα - άξονας Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική επιχειρηματικότητα, 21% του συνολικού προϋπολογισμού.

Ο συνολικός προϋπολογισμός για το διάστημα 2014-2020 ανέρχεται σε 919.469.000 ευρώ σε τιμές του 2013.

2.4. Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020).

«Το 2010 πρέπει να σηματοδοτήσει ένα νέο ξεκίνημα. Θέλω η Ευρώπη να βγει ισχυρότερη από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Η οικονομική πραγματικότητα προτρέπει της πολιτικής πραγματικότητας, όπως φάνηκε με τον παγκόσμιο αντίκτυπο που είχε η χρηματοπιστωτική κρίση. Πρέπει να δεχθούμε ότι η

---

³³ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως όφειλε εκπονούσε ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων. Το Πρόγραμμα διατελούσε επίσης σε ενδιάμεση αξιολόγηση. Ένα έτος μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος η Επιτροπή διεξήγαγε , με τη συνδρομή εξωτερικών εμπειρογνομόνων, εκ των υστέρων(ex post) αξιολόγηση που διέτρεχε ολόκληρο το πρόγραμμα ώστε να μετρηθεί ο αντίκτυπος των στόχων του προγράμματος και η προστιθέμενη αξία του σε επίπεδο ΕΕ.

³⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L347 της 20/12/2013, σ. 238.

μμεγαλύτερη οικονομική αλληλεξάρτηση απαιτεί και πιο αποφασιστική και συνεκτική απόκριση σε πολιτικό επίπεδο.» José Manuel Barroso

Το τέλος της χρονικής περιόδου της Στρατηγικής της Λισαβόνας συνδέεται με την οικονομική κρίση η οποία αποτέλεσε την αιτία για αντιστροφή της προόδου και της κοινωνικής ευημερίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Οι επιπτώσεις της ταχείας εξάπλωσης των προβλημάτων που επέφερε η ρευστότητα των οικονομετρικών δεικτών επηρέασε την εξέλιξη αρνητικών φαινομένων όπως αυτών της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού, της ακραίας φτώχειας.³⁵

Βασική διαφορά στις δράσεις της νέας Προγραμματικής Περιόδου του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) έναντι της προηγούμενης (2007-2013) αποτελεί η αποδοχή Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου σε επίπεδο Ένωσης, που στοχεύει στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των Ταμείων. Απαιτείται ισχυρότερη οικονομική διακυβέρνηση ώστε να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα. Τα κράτη - μέλη οφείλουν να καταρτίσουν Εθνικά Προγράμματα τα οποία θα λάβουν την προαπαιτούμενη έγκριση από την Ε.Ε. ώστε να συσταθεί μια εταιρική σχέση μεταξύ Ε.Ε. και κρατών –μελών (Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης). Το επόμενο στάδιο προβλέπει ότι το κάθε κράτος μέλος ύστερα από διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς (Υπουργεία, Τ.Α., ΜΚΟ) θα κατανείμει τους πόρους στα Ε.Π. που συντονίζονται με τους θεματικούς στόχους του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Η Ευρώπη 2020 βασίζεται σε δύο πυλώνες: στη θεματική διάρθρωση, στην οποία συνυπάρχουν προτεραιότητες και πρωταρχικοί στόχοι και στην υποβολή εκθέσεων ανά χώρα, που αποτελεί οδηγό για τα κράτη μέλη στην εξέλιξη των στρατηγικών τους για ανάπτυξη και την επανάκαμψη των δημοσίων οικονομικών τους.

Ειδικά για το 2020 η Ευρώπη στοχεύει σε μια ανοδική πορεία της οικονομίας, την αύξηση της παραγωγικότητας και στην εξάλειψη των κοινωνικών αποκλεισμών δια μέσω της απρόσκοπτης πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

Οι θεματικοί στόχοι που εφάπτονται με το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής για το ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι οι εξής:³⁶

---

³⁵ Σκαμνάκης Χ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Κοινωνικές ανισότητες , φτώχεια και η στρατηγική της κοινωνικής ένταξης στην Ε.Ε.*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011,σελ. 326.

³⁶ Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων- ΕΣΠΑ., *Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020*, Αθήνα,2014.

Θ.Σ.8 : Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.

Η παρατεταμένη περίοδος οικονομικής κρίσης επηρέασε αρνητικά την απασχόληση και συνέβαλε στην αύξηση της ανεργίας με αποτέλεσμα η Ελλάδα να καταγράφει σήμερα το υψηλότερο ποσοστό στη συνολική ανεργία και την ανεργία των νέων στην ΕΕ.(27,1% το 2^ο τρίμηνο του 2013). Ιδιαίτερα προβληματίζει το γεγονός ότι ο δείκτης NEET αποτυπώνει ένα μεγάλο ποσοστό νέων ηλικιακά ατόμων που βιώνουν τον επαγγελματικό αποκλεισμό, ειδικά στις πλέον παραγωγικές ηλικίες 25-29 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 82%.³⁷

Προβλήματα κοινωνικής ένταξης εντοπίζονται στους μακροχρόνια άνεργους και στους ανέργους με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο .

Θ.Σ.9.: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

Τα απογραφικά στοιχεία κατέγραψαν 80 εκατομμύρια άτομα να ζούν κάτω από το όριο της φτώχειας εκ των οποίων τα 20 εκατομμύρια ήταν παιδιά και μεγάλο ποσοστό (πάνω από το μισό) αντιστοιχούσε σε γυναίκες. Υπό αυτή την κοινωνική επιταγή για αξιοπρεπή διαβίωση και ενεργή συμμετοχή των πολιτών δημιουργήθηκε η πρωτοβουλία για την «Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την Καταπολέμηση της Φτώχειας».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του Κανονισμού ΕΕ/223/2014/11-4-2014 αποφάσισε την ίδρυση συνδρομή του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA/FEAD) δια μέσω εταιρικών συμπράξεων (στις οποίες συμμετέχουν και οι Φορείς Τ.Α.) και την παροχή υλικής βοήθειας σε απόρους που επιβίωσή τους αποτελεί πλέον κοινωνική προτεραιότητα για την κρατική και τοπική διοίκηση. Το TEBA στοχεύει να ενισχύσει τους απόρους στην έξοδό τους από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, ώστε να καταστούν ικανοί για εργασία ή αν το επιλέξουν να συμμετάσχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης, όπως αυτά που στηρίζει το ΕΚΤ.³⁸

---

³⁷ www.ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.

³⁸ www.ec.europa.eu/social/main.

Θ.Σ 10 «Επένδυση στην εκπαίδευση την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση».

Οι πόροι του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠΕΔΒΜ) προέρχονται κατά το υψηλότερο ποσοστό από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Υπογραμμίζεται ότι κάθε δράση συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΚΤ πρέπει οπωσδήποτε να αφήνει μετά την ολοκλήρωσή της ένα αναπτυξιακό αποτέλεσμα στη χώρα, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο ποσοστό του επωφελούμενου πληθυσμού. Στόχος του Ε.Π. είναι η αντιμετώπιση της ανεργίας, με εστίαση στη δημιουργία ποιοτικών δυνατοτήτων εκπαίδευσης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και βιώσιμης απασχόλησης για όλους.³⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1.Η περίπτωση του Δήμου Ιλίου

Το Ίλιον είναι ένας από τους 9 δήμους της Δυτικής Αθήνας, ο δεύτερος μεγαλύτερος δήμος σε πληθυσμιακό μέγεθος, με κατοίκους που ξεπερνούν τους 130.000. Η οικονομική δραστηριότητα του Ιλίου φέρει έντονα τα χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής της Δυτικής Αθήνας. Ανάπτυξη παρουσιάζουν κυρίως οι τομείς της μεταποίησης και του εμπορίου, με μικρού μεγέθους βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Το 24% του εργατικού δυναμικού του δήμου είναι μισθωτοί, ενώ το υπόλοιπο 76% είναι εργοδότες και αυτοαπασχολούμενοι.

Με την επιδείνωση της ελληνικής οικονομίας μετά το 2008 παρουσιάστηκε ραγδαία αύξηση των ανέργων καθώς η επιχειρηματικότητα βίωσε την ύφεση και τις αρνητικές επιπτώσεις της ευρείας οικονομικής κρίσης. Ως αποτέλεσμα ήταν να αυξηθεί ο αριθμός των πολιτών που κατατάσσονταν στις ευπαθείς ομάδες. Τα δύσκολη αυτή περίοδο η Τ.Α. κλήθηκε να διατηρήσει την κοινωνική της πλευρά και να σταθεί αρωγός των ασθενέστερων οικονομικά πολιτών παρά την τεράστια μείωση των ΚΑΠ για λειτουργικές δαπάνες κατά 60%.

3.2. Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου για την περίοδο 2007-2013

---

³⁹ www.edulll.gr

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου συστήθηκε ως διεύθυνση το 2003 όπου η κοινωνική πολιτική συνδεόταν κυρίως με δράσεις ενημερωτικού περιεχομένου αναφορικά με παιδικούς εμβολιασμούς ή για θέματα που άπτονταν της σχολικής κοινότητας.

Αρχικά ετέθη σε λειτουργία το πρόγραμμα των ΚΑΠΗ (το οποίο ανήκε στην κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL) σε σύνδεση με το πρόγραμμα Κοινωνικής Μέριμνας που αποτελούσε ένα προστάδιο του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και απευθυνόταν σε ηλικιωμένα μοναχικά άτομα που έχρηζαν κατ' οίκον φροντίδα.

3.2.1. Προγράμματα της Κοινωνικής Υπηρεσίας για την «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής»

Το πρόγραμμα « Βοήθεια στο Σπίτι» παρείχε φροντίδα σε άτομα με αναπηρία (20 έως 65) τα οποία διαβιούσαν σε συνθήκες απομόνωσης και κοινωνικού αποκλεισμού. Στόχος της δράσης ήταν να παραμείνουν αυτά τα άτομα σε οικείο φυσικό και κοινωνικό ώστε να διατηρηθεί η συνοχή της οικογένειας με την εξασφάλιση αξιοπρεπούς και υγιούς διαβίωσης του ωφελούμενου. Παράλληλα το πρόγραμμα «Κοινωνική Μέριμνα» εντάχθηκε στο πλαίσιο της ευρύτερης προσπάθειας του Δήμου για την παροχή Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας σε ηλικιωμένα άτομα. Κριτήριο ένταξης στα Προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κοινωνική Μέριμνα» ήταν η έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων και φροντίδας από το περιβάλλον του ωφελούμενου. Η χρηματοδότηση για την υλοποίηση του προγράμματος προήλθε από ίδιους πόρους τους Δήμου καθώς μέχρι και σήμερα ο Δήμος Ιλίου διατηρεί οικονομικό πλεόνασμα.

Η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας σηματοδότησε την αύξηση στη ζήτηση υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης. Η υλοποίηση του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» για τους Βρεφικούς και Παιδικούς Σταθμούς, με θεματικό άξονα την «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής», είχε ως αποδέκτες κυρίως μητέρες που αναζητούσαν δομές φιλοξενίας και ημερήσιας

φροντίδας για τα παιδιά τους. Ως Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων του Ε.Π. ορίστηκε η ΕΕΤΑΑ Α.Ε. από το 2010 έως και σήμερα. Το 70% των γυναικών που αιτήθηκαν την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα είχαν εισόδημα λιγότερο από 24000€.

Στο Δήμο Ιλίου συστήθηκε ένα ενιαίο ΝΠΔΔ για τη λειτουργία των Βρεφονηπιακών – Παιδικών Σταθμών και των ΚΑΠΗ με την επωνυμία ΔΗ.ΚΕ.Π.Α.Κ.Α.⁴⁰ Οι Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί χρηματοδοτούνταν κυρίως από κονδύλια του δήμου, ο οποίος αποφάσισε στην κατάρτιση του ετήσιου προϋπολογισμού του, το ποσό που δύναται να διαθέσει για την λειτουργία τους. Με τη διαρκή μείωση των οικονομικών εισροών και με τη συνένωση των Ν.Π.Δ.Δ. ο Δήμος αποφάσισε να ενταχθεί στο πρόγραμμα «**Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής ζωής**» της ΕΕΤΑΑ.

Το πρόγραμμα αυτό ενίσχυσε τη λειτουργία των Παιδικών Σταθμών του Δήμου χωρίς να επιδοτεί απευθείας δαπάνες των παιδικών σταθμών αλλά κάλυπτε τα έξοδα τροφείων ανά θέση. Οι αιτήσεις σε αυτό το πρόγραμμα γίνονταν από γονείς εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα και ανέργους που χρειαζόταν να πληρούν ορισμένα οικονομικά κριτήρια. Η ΕΕΤΑΑ ήταν αρμόδια να εγκρίνει ή να απορρίψει την αίτηση. Για το 2013-14 διατέθηκαν συνολικά για τη Δυτική Αττική 150.000.000 € για 60.000 θέσεις. Ειδικά στο Δήμο Ιλίου την περίοδο 2013 -2014 επιδοτήθηκαν 180 θέσεις με τιμή ανά θέση 2800€, συνολικά ο Δήμος έλαβε επιδότηση ύψους 504.000€. ⁴¹

3.2.2.Δράσεις για την Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.(2007-2013)

Η Κοινωνική Υπηρεσία, **κατά το έτος 2007**, παρείχε κυρίως ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική σε ατομικό επίπεδο και διεξήγαγε έρευνες διαβίωσης κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών. Διένειμε τρόφιμα για την περίοδο του Πάσχα σε 72 άπορες οικογένειες, κυρίως Ρομά. Οι Ρομά αποτελούσαν τον κύριο αποδέκτη της ευρωπαϊκής βοήθειας για εκείνη τη χρονική περίοδο.

Κυρίως, μέσα από ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης, επιχειρήθηκε η εφαρμογή στεγαστικής πολιτικής σε συνδυασμό με ενέργειες που υποστήριζαν και προωθούσαν την κοινωνική τους ένταξη. Δια μέσω του ΕΚΤ και του

⁴⁰ ΦΕΚ 1304/Β/16.06.2011.

⁴¹www. web3.eetaa.gr

προγράμματος EQUAL δόθηκαν στεγαστικά δάνεια ύψους 60.000€ ανά δικαιούχο.⁴²

Με στόχο τη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων και σε σύνταξη με την ευρωπαϊκή οδηγία για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου σε συνεργασία με το ΚΕΚ ΑΠΟΨΗ, υλοποίησε πρόγραμμα συμβουλευτικής δράσης για ανέργους το οποίο προέβλεπε υποστήριξη των ωφελούμενων τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο με την κατάλληλη καθοδήγηση των ατόμων που συμμετείχαν. Το πρόγραμμα ήταν συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΚΤ και από τους εθνικούς πόρους.⁴³

Ο Δήμος για να ανταποκριθεί άμεσα σε περιστατικά παραμέλησης και κακοποίησης ανηλίκων προέβη σε συνεργασία με το «Χαμόγελο του Παιδιού» ώστε να υπάρξει ένα ασφαλές δίκτυο πολυεπίπεδης υποστήριξης από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό.

Στα πλαίσια συνεργασίας με φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ο Δήμος Ιλίου ανέπτυξε από κοινού με το ΚΕ.Θ.Ε.Α. και την αστική μη κερδοσκοπική εταιρία με την επωνυμία « Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της ψυχοκοινωνικής Υγείας Δήμων Ιλίου, Πετρούπολης, Αγίων Αναργύρων – Καματερού», και με το διακριτικό τίτλο «Φαέθων» σε συνεργασία με τον ΟΚΑΝΑ, προγράμματα παρέμβασης για ενεργούς χρήστες και τις οικογένειές τους.⁴⁴ Το ετήσιο σύνολο δαπανών για την οικονομική συμμετοχή του Δήμου, προϋπολογίζεται για τους δύο φορείς από ιδίους πόρους και ανέρχεται στα 22.000€.⁴⁵ Συγκεκριμένα τη διετία 2008-2009 η Κοινωνική Υπηρεσία παρείχε υποστηρικτική βοήθεια σε 30 χρήστες και 48 οικογένειες.

Οι διαρκώς μεταβαλλόμενες αρνητικά οικονομικές συνθήκες της χώρας, τα επόμενα τρία χρόνια επηρέασαν τις τοπικές κοινωνίες. Το επόμενο διάστημα ο Δήμος κλήθηκε να ενσκήψει στα προβλήματα των ατόμων που είχαν οδηγηθεί στην κοινωνική εξαθλίωση. Με άξονα προτεραιότητας το δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή διαβίωση η Κοινωνική Υπηρεσία συμμετείχε στη διανομή συσσιτίου και τυποποιημένων τροφίμων σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Πετρούπολης –

---

⁴²ΥΠΕΣΔΔΑ , Α.Π.33165/23.6.2015.

⁴³ Δήμος Ιλίου, Α.Π.48563/3.10.2007.

⁴⁴ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 571/18-12-2008.

⁴⁵ Δήμος Ιλίου , Α.Π.49351/ 4/10/2011.

Ιλίου και Αχαρνών ώστε να υλοποιηθεί στο βέλτιστο δυνατό πρόγραμμα επισιτιστικής υποστήριξης των κατοίκων του Δήμου Ιλίου.⁴⁶

Η οργάνωση δικτύων, η οποία κρίθηκε η πλέον αποτελεσματική για την άμεση αντιμετώπιση έκτακτων κοινωνικών φαινομένων, αποτελούσε μια επιτυχημένη πρακτική σε τοπικό επίπεδο, τροφοδοτούνταν από την ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών συμβάλλοντας σε μία επιτυχημένη περιφερειακή πολιτική Λειτουργούσε ως ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης με αποκεντρωτικό χαρακτήρα.⁴⁷

Στο Δήμο Ιλίου, στα πλαίσια του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και του «Εθνικού Δικτύου Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης για την κοινωνική ένταξη και ενδυνάμωσης ευπαθών κοινωνικών ομάδων», συστήθηκε Εταιρικό Κοινωνικό Σχήμα με τη συμμετοχή του Δήμου Ιλίου, του «Κ.Σ.Δ.Ε.Ο. ΕΔΡΑ» (μη κερδοσκοπικός οργανισμός) και με δικαιούχο χρηματοδότησης το «Χαμόγελο του Παιδιού» (Σύλλογος μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα).

Η έννοια του δικτύου ως αναφέρθηκε, προϋπέθετε την απαραίτητη οργάνωση, συνεργασία και αλληλοϋποστήριξη Κοινωνικών Εταιρικών Σχημάτων τα οποία θα λειτουργούσαν ως κοινωνικές δομές άμεσης αντιμετώπισης του φαινομένου της φτώχειας διασφαλίζοντας την ορθή στοχοθέτηση για τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των χρηματοδοτούμενων πόρων καθώς και την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των δημόσιων, ιδιωτικών φορέων και των πολιτών στη διάγνωση των προβλημάτων και στο σχεδιασμό των απαραίτητων παρεμβάσεων.

Το υπόεργο έφερε τον τίτλο «ΙΛΙΟΝ – Στήριξη, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΙΛΙΟΥ». ⁴⁸Η πράξη στόχευε στην υποστήριξη των ομάδων τους πληθυσμού που πλήττονταν ή απειλούνταν από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό μέσω ενός πλέγματος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στο Δήμο Ιλίου. Ειδικότερα είχε προβλεφθεί η λειτουργία για δύο έτη των εξής δομών:

---

⁴⁶ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 264/2011

⁴⁷ Καρβούνης Α., επιμ Σακελλαρόπουλος Θ., *Το Δίκτυο ως Φορέας Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών*, στο *Πολυεπίπεδο Μοντέλο Διακυβέρνησης της Ε.Ε. : Το Παράδειγμα των Δικτύων Πόλεων*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011, σελ.594

⁴⁸ ΥΠΕΚΑΠ, Α.Π. 3.6417/6.1339-14/3/2013

Κοινωνικό Παντοπωλείο, το οποίο διένειμε σε τακτική χρονική βάση σε ωφελούμενα άτομα τρόφιμα, είδη παντοπωλείου, είδη ατομικής υγιεινής, είδη ένδυσης και υπόδησης. Ως προς την ομαλή λειτουργία του Παντοπωλείου σχεδιάστηκαν συγκεκριμένες δράσεις δικτύωσης με την συλλογή προϊόντων για τον επαρκή εφοδιασμό της Δομής. Ειδικά για την ευόδωση των προσπαθειών αυτών δημιουργήθηκαν:

α) συνεργασίες με τοπικές επιχειρήσεις που εμπορεύονται τα είδη που διαθέτει το Κοινωνικό Παντοπωλείο.

β) αναζήτηση δωρεών από ιδιώτες, για την επίτευξη του στόχου αυτού υπήρξε συνεχής ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας μέσω φυλλαδίων ή αφισών που τοποθετήθηκαν σε εμφανή σημεία του Δήμου.

γ) ενεργοποίηση των τοπικών συλλόγων και της εκπαιδευτικής κοινότητας ώστε υπάρξει μια συλλογική προσπάθεια.

δ) ενθάρρυνση της εθελοντικής προσφοράς εργασίας για τη λειτουργία της Δομής.

Κοινωνικό Φαρμακείο, το οποίο ως δομή παρείχε δωρεάν φάρμακα και υγειονομικό υλικό σε συνεργασία με φαρμακοβιομηχανίες και τοπικούς φαρμακευτικούς συλλόγους. Παράλληλα παρέχονταν στους ωφελούμενους υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και πληροφόρησης με σκοπό την ενδυνάμωση και την κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελουμένων.

Δομή Παροχής Συσσιτίου, ορίστηκε ως δομή ώστε να εξυπηρετήσει άμεσα τους άπορους και άστεγους δημότες . Η παρασκευή του συσσιτίου πληρούσε τις υγειονομικές προδιαγραφές, απαιτούσε τη συνδρομή των τοπικών φορέων ώστε να γίνεται η προμήθεια των απαραίτητων υλικών και σχεδιάστηκε ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ημερήσιων γευμάτων για 100 ωφελούμενους.

Κέντρο Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας σε συνεργασία του Δήμου Ιλίου και του « Χαμόγελου του Παιδιού», η επιλογή των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα αυτό διεξαγόταν ύστερα από εκτίμηση της Κοινωνικής Υπηρεσίας με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και επιτόπια έρευνας των κοινωνικών λειτουργών του Δήμου. Ήδη 210 άτομα εξυπηρετούνταν από αυτή τη δομή.

Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο «Γιαχτίδα Ι» και «Γιαχτίδα ΙΙ», το οποίο παρείχε υπηρεσίες, λογοθεραπείας, εργοθεραπείας και ψυχολογικής υποστήριξης σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Ως απαραίτητη προϋπόθεση ετίθετο η επίδειξη έκθεσης

αξιολόγησης και το συνημμένο παραπεμπτικό από τους αρμόδιους φορείς Ψυχικής Υγείας.

Η πράξη « Κοινωνικές Δομές Αντιμετώπισης της Φτώχειας» στο Δήμο Ιλίου με τον τίτλο «Ιλιον- Στήριξη» με δικαιούχο υλοποίησης τον φορέα «ΕΔΡΑ» συνέχισε τις δράσεις για την υποστήριξη των πληθυσμιακών ομάδων που απειλούνταν από τον κοινωνικό αποκλεισμό με χρονικό ορίζοντα λειτουργίας τα δύο έτη. Συνολικά η δαπάνη που εκταμιεύθηκε για τη λειτουργία των δομών ανήλθε στα 571.200€ από χρηματοδότηση των διαθέσιμων κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2007-2013.⁴⁹

Η πρόσκληση για υποβολή πρότασης συμμετοχής στο ΠΕΠ «Αττική 2014-2020» με άξονα προτεραιότητας «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας» με τίτλο «Δομή Παροχής Βασικών Αγαθών: Κοινωνικό Παντοπωλείο, Παροχή Συσσιτίου, Κοινωνικό Φαρμακείο» παρέτεινε εκ νέου τη συνεργασία του Δήμου και των Δομών Φτώχειας.⁵⁰

3.2.3. Δράσεις για τη «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση»

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση υπέστη εκτός από τη μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων, μείωση ανθρώπινου δυναμικού σε αντίθεση με την αύξηση των αρμοδιοτήτων της, την εκτόξευση της ανεργίας και των κοινωνικών ανισοτήτων.

Η Περιφέρεια Αττικής ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» απηύθυνε πρόσκληση υποβολής πρότασης στον φορέα Τ.Α. με την 2399/3-7-2012 για συμμετοχή στη δράση με τίτλο «Τοπικά Σχέδια για την Απασχόληση προσαρμοσμένα στις ανάγκες της Τοπικής Αγοράς Εργασίας» (Τοπ.Σ.Α.).⁵¹ Η συνολική πράξη αφορούσε την προετοιμασία των ανέργων για την ένταξή τους σε προγράμματα απασχόλησης. Ο Δήμος ανέλαβε τις διαδικασίες επιλογής έως και την εξασφάλιση δημιουργίας θέσεων. Οι συμμετέχοντες ωφελούμενοι δημιούργησαν δικές τους επιχειρήσεις σύμφωνα (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) με τις δράσεις του σχεδίου ώστε να ανταποκριθούν επαρκώς στις τοπικές ανάγκες της περιοχής παρέμβασης. Ως δικαιούχος για την υποβολή πρότασης ιδρύθηκε, με τη νομική μορφή Σύμπραξης ως Αστικής Μη

---

⁴⁹ Δήμος Ιλίου ,Α.Π. 26985/9.6.2015.

⁵⁰ Ε.Υ.Δ., Α.Π. 2640/5.7.2016

⁵¹ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 217/2012.

Κερδοσκοπικής Εταιρίας,⁵²η «Αναπτυξιακή Σύμπραξη Διαδημοτική Συνεργασία». Η προβλεπόμενη επιδότηση από την Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή ήταν 100% των δαπανών. Παράλληλα είχε υλοποιηθεί προγενέστερα πρόγραμμα ένταξης στην αγορά εργασίας ατόμων ΑμεΑ. Το τοπικό σχέδιο υλοποιήθηκε από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Εργαζία» με ομάδα στόχο κυρίως τα άτομα με νοητική υστέρηση και μειωμένες ικανότητες. Οι στόχοι της συστήματος παροχής στήριξης ήταν η κοινωνική εργασιακή εμπειρία, η κοινωνική ενδυνάμωση και η ενεργοποίηση του ίδιου του ατόμου με παράλληλη δράση για την άρση των προκαταλήψεων και των εμποδίων. Η υλοποίηση του προγράμματος επικεντρώθηκε στην καταπολέμηση του κοινωνικού στιγματισμού και στην άμβλυνση της αρνητικής συμπεριφοράς απέναντι στα άτομα με αναπηρία ώστε να επιτευχθεί η αρμονική τους συνύπαρξη με την τοπική κοινωνία.⁵³

Στη ροή προγραμμάτων του Ε.Π «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» η Ε.Υ.Δ. απηύθυνε ανοιχτή πρόσκληση με κωδικό 37 για υποβολή προτάσεων στην πράξη «Δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα, στο Δυτικό τομέα της Περιφέρειας Αττικής», που συγχρηματοδοτούνταν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Η πράξη εποπτεύθηκε από το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ το οποίο εξέδωσε και σχετική ανακοίνωση για τη πρόσληψη 170 ατόμων με σύμβαση ορισμένου χρόνου στο Δήμο Ιλίου.⁵⁴Το Πρόγραμμα Κοινωφελούς Εργασίας φιλοδοξούσε να πα αποτελέσει μια θεσμική καινοτομία, η οποία θα κινητοποιούσε τους εμπλεκόμενους φορείς, εξασφαλίζοντας απασχόληση σε χιλιάδες ανέργους προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, η οποία όμως λόγω της βραχύβιας εφαρμογής της (5 μήνες) δεν κατάφερε να επιτύχει τους φερέλπιδες προγραμματικούς στόχους και να δώσει μια αποτελεσματική λύση στη μάστιγα της ανεργίας.

---

⁵² Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 60/2012.

⁵³ Η δημιουργία αρχικά των ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. είχε ως στόχο τη μείωση της ανεργίας και την ομαλή λειτουργία των υπηρεσιών του Δήμου, οι οποίες ήταν υποστελεχωμένες. Ενώ σε θεωρητικό επίπεδο, όπως αποδεικνύεται από τις αποφάσεις του Δ.Σ. και τα σχετικά εισηγητικά έγγραφα της Υπηρεσίας, διαγράφονταν ένα βιώσιμο αποτέλεσμα του εγχειρήματος, επί του πρακτέου αυτό το πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε από αναποτελεσματικότητα και μερική αποτυχία. Ως αίτια αξίζει να αναφερθούν η μη ορθή χρήση των επιδοτούμενων πόρων και η πελατειακή πολιτική νοοτροπία του απασχολούμενου δυναμικού των ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. που προώθησε τη διαπάλη ατομικών συμφερόντων και τον αθέμιτο επαγγελματικό ανταγωνισμό.

⁵⁴ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, ΚΟΧ 5.902/1/2012.

3.3. Οι δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας (2013-μεχρι και σήμερα)

Συνοπτικά οι δομές της κοινωνικής πολιτικής την περίοδο 2007-2013 λειτούργησαν από την χρηματοδότηση των ΚΑΠ. Η κλιμακούμενη οικονομική κρίση όμως επέφερε διπλό πλήγμα στην ομαλή λειτουργία του Δήμου, την μείωση των αυτοτελών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού με ταυτόχρονη όξυνση των φαινομένων της ακραίας φτώχειας, των κοινωνικών ανισοτήτων και την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

3.3.1. Προγράμματα για την πρόληψη και την προαγωγή Υγείας.

Στο επόμενο διάστημα η Κοινωνική Υπηρεσία συνέχισε τη συστηματική και εντατική εργασία της καθώς οι μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες δημιούργησαν οξεία προβλήματα στην τοπική κοινωνία.

Σύμφωνα με το **Εθνικό Σχέδιο για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΚΕ)** η διαχρονική προσέγγιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού εξασφαλίζεται με μέσα και μηχανισμούς που επιδιώκουν να εστιάσουν τόσο στην ανάπτυξη προληπτικών παρεμβάσεων, όσο και στην αποτελεσματική αντιμετώπιση.

I. Προγράμματα Προληπτικής Ιατρικής

Στο πεδίο Προληπτικής Ιατρικής ο Δήμος Ιλίου συμμετέχει στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Πρόληψης για τον Καρκίνο του Υπουργείου Υ.Κ.Α σε συνεργασία με το ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ .(έργο ενταγμένο στο ΕΣΠΑ 2007-2013 το οποίο συνεχίζεται και στο παρόν, με προϋπολογισμό 1.626.890,77 ευρώ). Στόχος είναι η άμβλυνση κοινωνικών ανισοτήτων που πλήττει τους οικονομικά ασθενέστερους καθώς η πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας και ιδιαίτερα σε επίπεδο προληπτικού ελέγχου λόγω της οικονομικής κρίσης έχουν καταστεί ιδιαίτερα δαπανηρές.⁵⁵Ο προσυμπτωματικός έλεγχος του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας πραγματοποιείται δωρεάν στα Δημοτικά Ιατρεία του Δήμου από εθελοντές ιατρούς για οικονομικά αδύναμες δημότισσες. Τα δείγματα αποστέλλονται για εργαστηριακό έλεγχο στο κυτταρολογικό τμήμα του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου «Αττικόν». Ταυτόχρονα εθελοντής ιατρός γυναικολόγος προσφέρει τις υπηρεσίες του για ψηλάφηση μαστού στις ενδιαφερόμενες γυναίκες, στο Δημοτικό Ιατρείο Αγ. Φανουρίου.

⁵⁵ www.moh.gov.gr.

Επιπρόσθετα ο Δήμος για το έτος 2014 συνεργάστηκε με το Ελληνικό Ίδρυμα Ογκολογίας όπου διεξήχθησαν 850 test pap και 1000 μαστογραφίες.

Ο Δήμος Ιλίου εντάχθηκε πρόσφατα στο ΕΔΔΥΠΠΥ με την 114/2015 ΑΔΣ , ώστε να προβεί στην υλοποίηση της δράσης "Δημιουργία και Δικτύωση Δημοτικών Κέντρων Πρόληψης Υγείας (ΚΕΠ Υγείας) για την Ανάπτυξη Προγραμμάτων Πρόληψης και Προαγωγής Υγείας" στο Ε.Π. "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" η χρηματοδότηση προήλθε από το ΕΚΤ.⁵⁶

Η παρέμβαση των ΚΕΠ Υγείας στοχεύει στην ενδυνάμωση της Τ.Α. με υπηρεσίες συντονισμού για παρεμβάσεις προληπτικών εξετάσεων και ενημέρωσης για την υγεία των δημοτών. Συγκεκριμένα το ΚΕΠ Υγείας συντονίζει, την οργάνωση προληπτικών εξετάσεων στους δημότες από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς και φυσικά πρόσωπα, τη δωρεάν παροχή υπηρεσιών σε ευπαθείς ομάδες και την ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής και προαγωγής της υγείας.⁵⁷ Η παράλληλη χρήση λογισμικού επιτρέπει την καταχώρηση δεδομένων των ωφελούμενων στο ηλεκτρονικό σύστημα και τη δημιουργία ατομικού ιατρικού φακέλου ανά δημότη. Διευκολύνει την οργάνωση προληπτικών εξετάσεων, παρέχοντας συμβουλευτική υποστήριξη βάσει των πρωτοκόλλων Υγείας για 7 νοσήματα και στην εύρεση των Ιατρών, εγγεγραμμένων συνεργατών στο ΚΕΠ Υγείας. Στρατηγικός στόχος είναι να αποτελέσουν τα ΚΕΠ Υγείας Υπηρεσία μιας Στάσης σε όλα τα θέματα που αφορούν την Προληπτική Ιατρική και την Προαγωγή Υγείας.⁵⁸

Το ΕΣΠΑ 2007- 2013 χρηματοδότησε δράσεις για τα επόμενα δύο χρόνια (2014-2015). Συγκεκριμένα η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου διεξήγαγε προγράμματα πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης.

Η Ελληνική Πνευμονολογική Εταιρία πραγματοποίησε δωρεάν σπιρομετρήσεις καθώς η Χρόνια Αποφρακτική Πνευμονοπάθεια (ΧΑΠ) αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της εποχής μας.⁵⁹

Σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ υλοποιήθηκε παρεμβατικό πρόγραμμα μη φαρμακευτικής αντιμετώπισης της υπέρτασης προτείνοντας στους

---

⁵⁶ Υπουργείο Υγείας, Α.Π.1183/8.3.2013.

⁵⁷ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 267/2016

⁵⁸ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 033/2016

⁵⁹ Δήμος Ιλίου, Α.Π. 10839/5.03.2015

συμμετέχοντες δημότες μεθόδους για αντιμετώπιση του stress δια μέσω βιωματικών σεμιναρίων. Το πρόγραμμα είχε διττό στόχο αφενός να επικοινωνηθεί στο κοινό η τάση για μείωση της χρήσης φαρμάκων αφετέρου η πρακτική αυτορρύθμισης της υπέρτασης, της πρόληψης και της αγωγής υγείας.

Στις δράσεις ιατρικής ενημέρωσης συμπεριλαμβάνεται επίσης η εφαρμογή του προγράμματος υγείας ΥΔΡΙΑ με συμμετοχή του Ε.Ι.Υ. και του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ. Το πρόγραμμα στόχευε στην χαρτογράφηση των συνθηκών υγείας και διαβίωσης ώστε να αντιμετωπιστούν τα εν γένει προβλήματα. Οι εξεταζόμενοι ανήλθαν στους 60 .

II. Προγράμματα Προαγωγής Υγείας

Σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας, το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού και την Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού Αλκυόνη (ΕΣΠΑ 2007-2013) ιδρύθηκε και οργανώθηκε Ιατρείο Μητρικού Θηλασμού με την προοπτική λειτουργίας Τράπεζας Γάλακτος σε συνεργασία με την Τράπεζα Γάλακτος του Γ.Ν. «Ελενα Βενιζέλου». ⁶⁰Στόχος της δράσης είναι βάσει του Ν.4316/2014 να προαχθεί ο Μητρικός Θηλασμός και να προβληθεί στην τοπική κοινωνία. ⁶¹Ο Δήμος μερίμνησε για την εύρεση στεγασμένου χώρου σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές όπου θα παρέχεται η δυνατότητα στη μητέρα να θηλάζει με ηρεμία και διακριτικότητα εκτός σπιτιού. Ο απαιτούμενος ιατρικός εξοπλισμός (θήλαστρα, ζυγοί βρεφών, καταψύκτης) καθώς και ότι χρειάζεται για τη συλλογή γάλακτος που θα τροφοδοτεί την Τράπεζα, προήλθε από χορηγίες εταιριών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του μητρικού θηλασμού. Επιπλέον ο Δήμος σχεδιάζει να εντάξει μαθήματα ανώδυνου τοκετού σε ενδιαφερόμενες νέες μητέρες. ⁶²

3.3.2. Δράσεις για την «Επένδυση στην εκπαίδευση την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση».

Η υλοποίηση του Ε. Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», στους Άξονες Προτεραιότητας 7 και 8, τις Πράξεις με τίτλο «Κέντρα Διά Βίου Μάθησης –

---

⁶⁰ 1^η ΥΠΕ Γ.Ν Αττικής, “ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ”, Α.Π. 1289/ 12.10.2016.

⁶¹ Δήμος Ιλίου, ΑΔΣ 30/2015

⁶² Δήμος Ιλίου, Α.Π. 3047/22.1.2015.

Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας», συνολικού προϋπολογισμού 65.000.000€, με φορέα υλοποίησης το ΙΝΕΔΙΒΙΜ και συνεργαζόμενους εταίρους, την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ), Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), και όλους τους ενδιαφερομένους Δήμους, συστήθηκαν στο Δήμο Ιλίου Κέντρα Δια Βίου Μάθησης που στόχευαν στην ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικοοικονομικού χώρου δράσης .

Με τη λήξη της χρηματοδότησης της Πράξης το ΙΝΕΔΙΒΙΜ από το ΕΣΠΑ 2007-2013 έχει αναστείλει για το 2016- 2017 την λειτουργία των ΚΔΒΜ. Το υπό σχεδίαση Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» με ενδεικτικό προϋπολογισμό 2.6 δις €, συγχρηματοδοτείται 1.93 δις € από το ΕΚΤ, 0.17 δις € από την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων, 0.5 δις από εθνικούς πόρους και αναμένεται να προωθήσει την επαναλειτουργία των ΚΔΒΜ.⁶³

3.3.3.Δράσεις για την «Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»

Στο ίδιο Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» εντάχθηκε η δράση του ΟΑΕΔ για την υποβολή αιτήσεων εγγεγραμμένων ανέργων, για 6.339 θέσεις πλήρους απασχόλησης του προγράμματος Κοινωφελούς Χαρακτήρα σε 34 Δήμους - θύλακες υψηλής ανεργίας. Το πρόγραμμα στοχεύει στην άμεση αντιμετώπιση της ανεργίας πληθυσμιακών ομάδων που πλήττονται από την παρατεταμένη οικονομική κρίση.⁶⁴ Καινοτομία αποτελεί ότι μοριοδοτούνται και προηγούνται όσοι έχουν κριθεί ως ωφελούμενοι του ΚΕΑ (Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης). Επιπρόσθετα όσοι κατοικούν σε Δήμους με υψηλή ανεργία λαμβάνουν επιπλέον μόρια με το κριτήριο της εντοπιότητας. Δικαίωμα υποβολής ηλεκτρονικών αιτήσεων έχουν μόνο οι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ, μέλη οικογενειών στις οποίες δεν εργάζεται κανείς και οι σύζυγοι αυτών είναι εγγεγραμμένοι άνεργοι στα μητρώα

⁶³ www.edulll.gr

⁶⁴ ΟΑΕΔ, Α.Π. 75080/30.9.2016.

ανέργων του ΟΑΕΔ. Συγκεκριμένα για το Δήμο Ιλίου έχουν προκηρυχθεί 164 θέσεις.

Ο Δήμος Ιλίου συμμετάσχει ως εταίρος στην προτεινόμενη δράση με το τίτλο «Ολοκληρωμένες Υπηρεσίες Εύρεσης Εργασίας και Εξατομικευμένης Διαχείρισης για Κοινωνικά Ευαίσθητες Μητέρες»⁶⁵ στο πλαίσιο του προγράμματος EaSI , στον άξονα Progress. Η δράση αφορά την παροχή συνολικών υπηρεσιών εύρεσης εργασίας σε ατομικό επίπεδο σε άνεργες μητέρες, μητέρες που εργάζονται με συμβάσεις και εντάσσονται στις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Η δομή που θα συσταθεί θα αποτελέσει υπηρεσία μίας στάσης (one stop shop), με την προοπτική οι ωφελούμενες να λαμβάνουν πλήρη καθοδήγηση για τις θέσεις εργασίας και για τις κοινωνικές παροχές που δικαιούνται. Υπεύθυνοι της δράσης είναι η Ε.Ε.Τ.Α.Α, Four Elements (ΜΚΟ), ΚΕΔΕ, Ε.ΣΥ.Ν, και η Εταιρεία Ανθρώπινου Δυναμικού. Το πρόγραμμα Progress επιδοτεί το 61% των δαπανών που θα προσυπολογιστούν.⁶⁶

3.3.4. Δράσεις για την Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας.

1.Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του Κανονισμού ΕΕ/223/2014/11-4-2014 αποφάσισε την ίδρυση του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA/FEAD) το οποίο δια μέσω εταιρικών συμπράξεων θα παρέχει υλική βοήθεια σε απόρους που η επιβίωσή τους αποτελεί πλέον κοινωνική προτεραιότητα για την κρατική και τοπική διοίκηση.

Ο Εθνικός Στόχος σύμφωνα με τη Στρατηγική 2020 , για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού αναλύεται ως ακολούθως:

- μείωση του αριθμού των ατόμων που απειλούνται από τη φτώχεια ή και τον κοινωνικό αποκλεισμό κατά 450.000, έως το 2020.
- αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, μέσω της μείωσης του αριθμού των παιδιών και νέων (0-17) που απειλούνται από τη φτώχεια κατά 100.000, έως το 2020.

⁶⁵ ΚΕΔΕ, Α.Π. 2774/2.10.2015.

⁶⁶ Δήμος Ιλίου, Α.Π. 54561/26.11.2015.

Το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής» έχει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 330.555.921,00 € για την χρηματοδοτική περίοδο (2014-2020). Παρέχει υλική βοήθεια και κοινωνικές δράσεις υποστήριξης και ενδυνάμωσης.⁶⁷

Ο Δήμος Ιλίου συμμετέχει στην Κοινωνική Σύμπραξη «Διαδημοτική Σύμπραξη Επισιτιστικής Βοήθειας Δυτικής Αθήνας (ΔΙΑ.Σ.Ε.Β.Δ.Α.)», με επικεφαλής εταίρο (Δικαιούχο) τον «Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ)» και εξυπηρετεί 1280 δικαιούχους.

Το τοπικό σχέδιο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αντιμετώπισης της ακραίας φτώχειας διασφαλίζεται από τις δομές υποδοχής των ωφελούμενων όπου και πραγματοποιείται η διανομή της υλικής βοήθειας και τη συνδρομή του επιστημονικού προσωπικού της Υπηρεσίας. Στόχος του Ε.Π. ήταν να αξιοποιηθούν οι φορείς που υλοποιούν σχετικές δράσεις οι οποίες θα συμπληρώνονται από την προσφορά τροφίμων από τις οργανώσεις εταίρους, τα οποία δεν επιτρέπεται να διατεθούν με τη μορφή δωρεάς. Ο εφοδιασμός των ειδών προς διάθεση προήλθε από την ανάθεση διενέργειας αγορών μέσω διαγωνισμών στη Διεύθυνση Προμηθειών της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών (ΥΠΕΚΑΠ) και από την επιδότηση των Επικεφαλής Οργανώσεων Εταίρων για την εφαρμογή παρόμοιας διαδικασίας.

Ο Δήμος συνεχίζει να στηρίζει παράλληλα από τη δομή του Κοινωνικού Παντοπωλείου τους δημότες που έχουν υπαχθεί στο ΤΕΒΑ, ώστε να περιφρουρηθεί για αυτούς ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Ήδη οι δικαιούχοι του Κοινωνικού Παντοπωλείου ανέρχονται στις 570 οικογένειες.

II. Κέντρα Κοινότητας

Στο πλαίσιο του ίδιου Ε.Π, στον ίδιο άξονα προτεραιότητας (09) έχει εκδοθεί πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το υποέργο με τίτλο «Κέντρα Κοινότητας».⁶⁸

Τα Κέντρα Κοινότητας χαρακτηρίζονται ως νέα δομή τα οποία θα εποπτεύονται από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου. Προοπτική είναι να επιτευχθεί συντονισμός των δράσεων της κοινωνικής προστασίας που ήδη υλοποιούνται

⁶⁷ ΥΠΕΚΑΠ, 22/12/2014.: Δ23/οικ.49505/3609

⁶⁸Ε.Υ.Δ., Α/Π. 2746.11/7.2016.

(ΚΕΑ, ΤΕΒΑ) για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης καθώς και η διασύνδεση με τον ΟΑΕΔ για την προώθηση πολιτικών ενεργοποίησης και απασχόλησης μέσω της διαρκούς επιμόρφωσης και κατάρτισης(ΚΔΒΜ).

Τα Κέντρα Κοινότητας ως αντικείμενο θα αναλάβουν τις αρμοδιότητες των Γραφείων Διαμεσολάβησης(ΚΕΔΣΕΟ ΕΔΡΑ) σε συνδυασμό με την λειτουργία των εξειδικευμένων κέντρων για ευπαθείς κατηγορίες πολιτών όπως οι Ρομά και οι μετανάστες. Η νέα πρωτοβουλία φιλοδοξεί να συμβάλει στην επανεκκίνηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος κοινωνικής πολιτικής ώστε να φθίνει σταδιακά και να εκλείψει η ύπαρξη ενός ατελέσφορου πολιτικού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο που επηρεάζεται αρνητικά από τη διάχυση δράσεων μεμονωμένων φορέων χωρίς κεντρικό σημείο αναφοράς που ευθύνεται για την αποσύνθεση των κοινωνικών υποδομών της Τ.Α.⁶⁹

Στο Δήμο Ιλίου η Κοινωνική Υπηρεσία υπέβαλε σχετική πρόταση για τη δημιουργία Κέντρου Κοινότητας το οποίο θα συμπεριλαμβάνει Παράρτημα που θα εξυπηρετεί δημότες που κατατάσσονται στους Ρομά. Όπως αποσαφηνίζεται από τη σχετική εγκύκλιο οι χρηματοροές θα προέλθουν από το ΕΚΤ ύστερα από σταδιακή αξιολόγηση προόδου των εργασιών. Οι κτιριακές υποδομές και οι τυχόν τεχνικές παρεμβάσεις για τη λειτουργία των Κέντρων δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ. Το αρχικό ποσό που προβλέπεται κατά την έναρξη αντιστοιχεί στο 30% του συνολικού προϋπολογισμού της ενταγμένης πράξης με προοδευτική απορρόφηση των επόμενων δόσεων. Ο τρόπος καταβολής ενδέχεται να μεταβάλλεται ανάλογα με τις αποφάσεις της ΕΥΔ ΠΕΠ. Η αξιολόγηση της τοπικής προόδου του έργου προαπαιτεί την προσκόμιση των απαραίτητων στοιχείων που ενδεχομένως να απαιτηθούν από την ΕΥΔ. Η χαρτογράφηση των ωφελούμενων, η πληθυσμιακή σύνθεση και στατιστικά στοιχεία, που προέρχονται από στοιχεία της ΕΣΚΕ και της ΠΕΣΚΕ (Περιφερειακή Εθνική Στρατηγική Ένταξης των Ρομά), επιδιώκουν να αποτυπώσουν την υφιστάμενη κατάσταση της τοπικής κοινωνίας και να συμβάλλουν στη σύνταξη ενός σχεδίου δράσης που θα διέπεται από την αρχή της εξατομίκευσης. Σε προσανατολισμό αυτής της αρχής η διάρθρωση της παροχής των υπηρεσιών έχει ως εξής:

---

⁶⁹ ΦΕΚ ,4368 /Α/21/2/2016.

Υποδοχή – Ενημέρωση –Υποστήριξη πολιτών. Ενημέρωση του ενδιαφερόμενου για τα τρέχοντα προγράμματα κοινωνικής ένταξης (ΚΕΑ,ΤΕΒΑ) κοινωνικές δομές και υπηρεσίες προς τους δημότες (Βοήθεια στο Σπίτι, ΚΗΦΗ, ΚΔΒΜ).

Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές. Αξιολόγηση των αιτημάτων και παραπομπή σε άλλες δομές και υπηρεσίες όταν ο Δήμος δε διαθέτει ανάλογες δομές εντός των γεωγραφικών του ορίων. (Ξενώνες Αστέγων, Ξενώνες Κακοποιημένων Γυναικών , Δομές Ψυχικής Υγείας) Συνεργασία με τον ΟΑΕΔ για ένταξη των ωφελούμενων στα προγράμματα κατάρτισης, επιμόρφωσης και δράσεις απασχόλησης.

Συνεργασία των τοπικών επιχειρήσεων με το Γραφείο Ανέργων του Δήμου για τη διαθεσιμότητα θέσεων εργασίας . Χωρίς να αντικαθιστάται ο θεσμικός ρόλος του ΟΑΕΔ., στόχος θέτεται η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας δια μέσω ενημερωτικών δράσεων(ημερίδες).

Παροχή Υπηρεσιών που θα αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων. Τα Κ.Κ. θα παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη στους ωφελούμενους.

Στήριξη των παιδιών που κινδυνεύουν από την ακραία φτώχεια, με δράσεις δημιουργικής απασχόλησης ,μαθησιακής υποστήριξης, συμμετοχής σε πολιτιστικά γεγονότα.

Ενδυνάμωση των νέων με την ενημέρωση για τη μέθοδο δημιουργίας νέων ευκαιριών. (επαγγελματικός προσανατολισμός, συνεργασία με το Συνήγορο του παιδιού για προγράμματα που απευθύνονται σε νέους και εφήβους).

Ενεργοποίηση της επικοινωνίας μεταξύ των δημοτών με τη δημιουργία ομάδων σε επίπεδο γειτονιάς που θα αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες με τη μορφή δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης και εθελοντισμού.

Ο Οδηγός Εφαρμογής και Λειτουργίας των ΚΚ εστιάζει στην αποτελεσματική παροχή κοινωνικών υπηρεσιών εντός των ορίων των Δήμων, ώστε να εξυπηρετηθούν οι πολίτες που διαβιούν σε συνθήκες σχετικής και ακραίας φτώχειας⁷⁰ και να ενθαρρυνθούν ως προς τη συμμετοχή σε διαδικασίες ενεργής

---

⁷⁰ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, *Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή*, Βρυξέλλες, 2010.

κοινωνικής επανένταξης. Το πρόγραμμα έχει χρονικό ορίζοντα τριών χρόνων και ο δικαιούχος της πράξης δεσμεύεται για την τήρηση ηλεκτρονικών αρχείων καταγραφής των ωφελουμένων ώστε με την προοπτική χρήσης ενός ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος να προωθήσει τα στοιχεία αυτά σε μια ενιαία δεξαμενή άντλησης πληροφοριών.⁷¹

3.4. Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης.

Τα τελευταία έτη, η εφαρμογή μιας αυστηρής πολιτικής λιτότητας ευθύνεται για την εξέλιξη δραματικών επιπτώσεων στην τοπική κοινωνία. Η φτώχεια και η ανεργία παρουσίασαν γεωμετρική άνοδο. Επιπλέον η μείωση των αποδοχών και των εισοδημάτων έχει δημιουργήσει φτωχούς εργαζόμενους καθώς η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με τις μικρότερες κοινωνικές δαπάνες. Η ανάθεση στην πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση της κάλυψης των άμεσων κοινωνικών αναγκών, επιτάσσει τη διασύνδεση του πολίτη με τις κοινωνικές υπηρεσίες .

Ο Δήμος Ιλίου, προτίθεται να ενισχύσει την τοπική κοινωνία με το σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών που θα συντονίσουν τις υφιστάμενες δράσεις και θα προγραμματίσουν νέες, που θα ανταποκρίνονται στα αιτήματα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού και στην προοπτική για σταδιακή επανένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή στοχεύοντας στην ανάπτυξη και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους. Η συντήρηση όσο και η δημιουργία νέων δομών για την επέκταση ενός αποτελεσματικού δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης, επέβαλε εκτός από την υιοθέτηση των κατευθυντήριων γραμμών της Ε.Ε για την Κοινωνική Πολιτική, την μεθοδική αξιοποίηση των επιδοτήσεων που προήλθαν από το ΕΣΠΑ 2007-2013 , το ΕΣΠΑ 2014-2020 και με τη συμβολή του ΕΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. Η περίπτωση του Δήμου Κηφισιάς.

---

⁷¹ Δήμος Ιλίου, Α.Π.31835/15.7.2016.

Ο Δήμος Κηφισιάς, με βάση το πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ συστάθηκε με τη συνένωση του Δήμου Κηφισιάς, του Δήμου Ν. Ερυθραίας και την Κοινότητα Εκάλης και αποτελείται σήμερα από τρεις Δημοτικές Ενότητες (Κηφισιάς, Ν. Ερυθραίας και Εκάλης). Η περιοχή της Κηφισιάς με την πάροδο των χρόνων έγινε ευρέως γνωστή εξαιτίας της εμπορικής της ανάπτυξης, της άρτιας ρυμοτομίας και της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής των κτηρίων του Δήμου.

Η έκτασή του είναι 34.03 τ.χλμ και ο πληθυσμός ανέρχεται στους 70.600 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του είναι η Κηφισιά. Αποτελεί από τους εύρωστους οικονομικά Δήμους. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ το 2007 ήταν 27.900€ στο Δήμο Κηφισιάς ενώ σύμφωνα με στατιστικές σε πανελλαδικό επίπεδο ήταν 16000€. ⁷²

Ο Δήμος Κηφισιάς υλοποιεί προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής δια μέσω του ΝΠΔΔ «Κοινωνική Μέριμνα» που προήλθε από την συγχώνευση του ΚΕ.ΚΟΙ.ΠΟ. Κηφισιάς με το Κέντρο Προαγωγής Υγείας «Δρυμπέτειο» Ν. Ερυθραίας σύμφωνα με το ΦΕΚ 1130/Β/3-06-2011.

4.2 Η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κηφισιάς μέχρι το 2013

Οι προτεραιότητες του Δήμου επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής καθώς και στην προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας σε τοπικό επίπεδο.

Ήδη το 2009 η Κοινωνική Μέριμνα είχε εκκινήσει διαδικασίες για την εγκατάσταση και λειτουργία Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο ISO 9001:2008 και το οποίο έλαβε πιστοποίηση με τον με αριθμό 01100093583 στο πεδίο: «Σχεδιασμός, Διοίκηση, Διαχείριση και Υλοποίηση Συγχρηματοδοτούμενων Έργων». Στόχος ήταν να προωθηθεί η τακτική της αειφόρου ανάπτυξης κοινωνικών δράσεων που θα διαμορφώνονται με βάση τις ανάγκες των δημοτών.

---

⁷² www.crisisobs.gr/wp-content.

Στο Δήμο λειτουργεί το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι από ιδίους πόρους.⁷³

Τα Προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κοινωνική Μέριμνα» υλοποιούνται υπό την εποπτεία της Κοινωνικής Μέριμνας. Απευθύνονται σε ηλικιωμένα άτομα που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και άτομα με αναπηρίες που κατοικούν στον δήμο και χρήζουν φροντίδας στο σπίτι. Οι δράσεις αυτές στόχευαν στη διευκόλυνση των γυναικών να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα φροντίδας των προστατευόμενων μελών της οικογένειας και η προώθησή τους στην αγορά εργασίας.

Η παραμονή των μη αυτοεξυπηρετούμενων ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία στο οικείο περιβάλλον τους θεωρείται ως η πλέον ενδεδειγμένη καλή πρακτική ώστε να διαβιούν με αξιοπρεπείς συνθήκες και να αποσοβηθεί ο κίνδυνος της κοινωνικής απομόνωσης.

4.2.1 Ευρωπαϊκά Διακρατικά Προγράμματα για την 3^η ηλικία.

Με άξονα την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, την παροχή κοινωνικής φροντίδας υλοποιήθηκε στο Δήμο Κηφισιάς το Διακρατικό Ευρωπαϊκό πρόγραμμα (1/5/2009), «Sociable» (*Sociable–motivating platform for elderly networking, mental reinforcement and social interaction*) Το «Sociable» είναι ένα πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. (1.000.000 - 5.000.000€ το προβλεπόμενο συνολικό κόστος) και υποστηρίχθηκε τεχνικά στην Ελλάδα από τη Singular Logics. Το πρόγραμμα υποστήριξης πολιτικής Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ICT-PSP ΤΠΕ) αποσκοπεί στην τόνωση της ευρύτερης αποδοχής των καινοτόμων υπηρεσιών που βασίζονται στην αξιοποίηση του ψηφιακού περιεχομένου σε όλη την Ευρώπη από τους πολίτες, τις κυβερνήσεις και τις επιχειρήσεις.

Η δράση στόχευε στην ανάπτυξη ενός νέου μοντέλου γνωστικών ασκήσεων με χρήση επιτραπέζιων υπολογιστών επιφάνειας (surface tables) για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού. Η εξοικείωση με τις νέες μορφές τεχνολογίας σύμφωνα με επιστημονικά ερευνητικά πορίσματα βοηθά στην βελτίωση των γνωστικών λειτουργιών των ηλικιωμένων και αξιολογείται ως προς το αποτέλεσμα του από την επίδοση των συμμετεχόντων στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις του

---

⁷³Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 86/2011.

προγράμματος και από τη συμβολή του στην διάδοση της χρησιμότητας των κοινωνικών δικτύων.⁷⁴

Ομάδα στόχος του προγράμματος ήταν ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών, τα οποία θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον εξαετή κύκλο εκπαίδευσης. Οι ηλικιωμένοι κατηγοριοποιούνταν σε τρεις ομάδες, όπου στην πρώτη συμπεριλαμβάνονταν ηλικιωμένα άτομα με φυσιολογικές γνωστικές λειτουργίες, στην δεύτερη ομάδα συμπεριλαμβάνονταν ηλικιωμένοι πάσχοντες από ήπιας μορφής γνωστική Διαταραχή και στην τρίτη ηλικιωμένα άτομα που έπασχαν από ήπιας μορφής Νόσο Alzheimer.⁷⁵

Οι ηλικιωμένοι που συμμετείχαν στο «Sociable» είχαν την δυνατότητα να επιλέγουν ανάμεσα σε ατομικές ασκήσεις γνωστικής άσκησης, στο πλαίσιο ατομικών συνεδριών ή ομαδικές συνεδρίες γνωστικής άσκησης, αποτελούμενες από τρία άτομα. Ως απώτερος σκοπός του προγράμματος τέθηκε η διανοητική ενδυνάμωση των συμμετεχόντων και η αποτίμηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μέσω της τεχνολογίας.

Στην ίδια κατευθυντήρια γραμμή η Κοινωνική Μέριμνα Δήμου Κηφισιάς, συμμετείχε (1/4/2012) ως πιλοτικός φορέας εφαρμογής, σε ένα ακόμα Διακρατικό Συγχρηματοδοτούμενο Έργο με διακριτικό τίτλο: I DON'T FALL: «Integrated prevention and Detection Solutions Tailored to the population and risk factors associated with falls» (Ολοκληρωμένες λύσεις για την πρόληψη και την ανίχνευση πτώσεων, προσαρμοσμένες στον πληθυσμό και στους παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με τις πτώσεις). Το πρόγραμμα στόχευε στο να αναδείξει, να εφαρμόσει και να αξιολογήσει υπηρεσίες για την πρόληψη των πτώσεων στους ηλικιωμένους, με την χρήση της Τεχνολογίας παράλληλα με την εφαρμογή προγραμμάτων φυσικής και γνωστικής άσκησης.

Οι ομάδες στόχοι ήταν άνθρωποι τρίτης ηλικίας, που συμμετείχαν σε προσαρμοσμένες τεχνολογικές λύσεις για την πτώση, μέσα από συνεδρίες

---

⁷⁴ www.joinup.ec.europa.eu/community/epractice/case/sociable-project

⁷⁵ Θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο Δήμο λειτουργούσε ήδη πρόγραμμα προσυμπτωματικού ελέγχου για τη νόσο του Νόσο Alzheimer. Υπήρχε επίσης συνεργασία με την Ψυχογηριατρική Κλινική «ΝΕΣΤΩΡ» στην οποία και φιλοξενούνταν άτομα που έπασχαν από τη νόσο.

(ατομικές και ομαδικές) με την φροντίδα εξειδικευμένης επιστημονικής ομάδας που αποτελούνταν από Φυσίατρο, Φυσιοθεραπευτή, Ψυχολόγους και Κοινωνικούς Λειτουργούς.⁷⁶

Η αποτελεσματικότητα αυτών των τεχνολογικών λύσεων θα ετίθετο υπό την αξιολόγηση διάφορων οργανισμών υγείας σε όλη την Ευρώπη.⁷⁷

4.2.2. Προγράμματα για την προώθηση της απασχόλησης.

Ο Δήμος Κηφισιάς συμμετείχε στο πρόγραμμα στο Ε.Π. «Υγεία και Πρόνοια» το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το Γ'ΚΠΣ (2000-2006) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, με συνολικό προϋπολογισμό κόστους 513.306.663 €. Με πόρους από το πρόγραμμα αυτό που διατέθηκαν για τον **Τομέα της Πρόνοιας**, τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και την πρόληψη της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων και ομάδων του πληθυσμού η Κοινωνική Μέριμνα είχε δημιουργήσει και επόπτευε το γραφείο παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών το οποίο απευθυνόταν σε όλους τους άνεργους κατοίκους του δήμου ηλικίας 18 έως 64 ετών.⁷⁸

Το γραφείο άρχισε να λειτουργεί από την άνοιξη του 2004, αρχικά, με παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας και προώθησης στην απασχόληση, απευθυνόμενο σε κοινωνικά ευπαθή άτομα που απειλούνται με κοινωνικό και εργασιακό αποκλεισμό.

Μετά την λήξη του προγράμματος, και με την τακτική της αιφόρου ανάπτυξης, συνέχισε τις δράσεις του ως Γραφείο Ανέργων. Στόχος του είναι μέχρι και σήμερα η συμβουλευτική συνδρομή σε θέματα απασχόλησης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των ανέργων ώστε να προετοιμαστούν για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας, καθώς επίσης ενισχύονται και οι προσπάθειες επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Οι ωφελούμενοι έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν συνεδρίες να λαμβάνουν συμβουλές από το εξειδικευμένο προσωπικό της υπηρεσίας, ώστε να εφαρμόζουν τεχνικές

---

⁷⁶ Δήμος Κηφισιάς, Α.Π.750/018.7.2012

⁷⁷ www.idontfall.e

⁷⁸ www.hellaskps.gr

αναζήτησης εργασίας και τεχνικές συνέντευξης. Επιπλέον, τους παρέχεται βοήθεια στη σύνταξη του βιογραφικού τους σημειώματος, ενώ στην συνέχεια με τη βοήθεια συμβούλων γίνεται προώθηση στην αγορά εργασίας. Στα πλαίσια λειτουργίας των ΤοπΣΑ ο Δήμος Κηφισιάς απηύθυνε πρόσκληση (11/03/2014) προς τις ευπαθείς ομάδες για συμμετοχή στο επιδοτούμενο πρόγραμμα «Μαζί για Δουλειά», υπό την επίβλεψη της Αναπτυξιακής Σύμπραξης « Η Κηφισιά Συν Εργάζεται». ⁷⁹

Η Κοινωνική Μέριμνα συμμετείχε στο Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» Άξονας Προτεραιότητας 8:«Διευκόλυνση της Πρόσβασης στην Απασχόληση», Τίτλος Πράξης: «Δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα».

Η Κοινωνική Μέριμνα μέσω της υποβολής πρόσκλησης στο κωδικό 37 με φορέα υλοποίησης του Βορείου Τομέα, το Κ.Ε.Α.Ν, ήταν ο συμπράττων εταίρος για την προκήρυξη 95 θέσεων εργασίας με σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ανέργων, την αποτελεσματική στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, την κάλυψη κοινωνικών αναγκών, την αναβάθμιση των παρεχόμενων προς τους πολίτες υπηρεσιών και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας της δημόσιας διοίκησης. ⁸⁰

Υπό την καθοδήγηση της ευρωπαϊκής κατεύθυνσης για πολιτική συνοχή, όπου τίθεται ως προτεραιότητα από τη Ε.Ε. η δημιουργία θέσεων εργασίας, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, η οικονομική ανάπτυξη, η βιώσιμη ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών, η Κοινωνική Μέριμνα του Δήμου Κηφισιάς συμμετείχε επιπλέον σε τρία Ευρωπαϊκά Έργα.

Σε συνέχεια της καλής πρακτικής του Δήμου, θέτοντας ως προτεραιότητα την επιμόρφωση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων των δημοτών που είτε είχαν αποκλειστεί από την απασχόληση είτε επιδίωκαν την επιπλέον εκπαίδευση ώστε να διεκδικήσουν μια καλύτερα αμειβόμενη θέση εργασίας, η Κοινωνική Μέριμνα σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Πράσινη Γέφυρα» (2012-2014), που εντάσσεται στις δράσεις του «ΚΕΔΣΕΟ ΕΔΡΑ», υλοποίησε την πράξη «Παραγωγή και Προώθηση Οπωροκηπευτικών – Βιολογικών Γεωργικών Προϊόντων και Ειδών Ανθοκομίας». Η δράση συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ

⁷⁹ Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 279/2011

⁸⁰ Ε.Υ.Δ.,1.7364/οικ.6.1/6/2011

και το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013».⁸¹ Το Σχέδιο Δράσης στόχευε στην παροχή ολοκληρωμένων υποστηρικτικών ενεργειών, μέσα από μια δέσμη δράσεων συγκεκριμένων, για την κοινωνική και εργασιακή προετοιμασία και τελικά την ενδυνάμωση 80 ανέργων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας με τελικό στόχο την ένταξή τους.

4.2.3 Δράσεις για Συμβουλευτική και Κοινωνική υποστήριξη των ευπαθών ομάδων.

Στην Κοινωνική Μέριμνα παρέχεται ψυχοκοινωνική στήριξη και συμβουλευτική σε ατομικό, οικογενειακό και ομαδικό επίπεδο, σε κάθε δημότη ή κάτοικο που αντιμετωπίζει προσωπικά, οικογενειακά, κοινωνικά προβλήματα, προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων, προβλήματα υγείας και ψυχικής υγείας, καθώς επίσης οικονομικά ή εργασιακά προβλήματα, νέους που αναπτύσσουν υψηλού κινδύνου συμπεριφορές, κακοποιημένες γυναίκες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η Κοινωνική Μέριμνα παρέχει πληροφόρηση, για την ισχύουσα επιδοματική πολιτική σε προνοιακά θέματα. Επιπλέον, ενημερώνει τους κατοίκους για όλες τις υπηρεσίες κοινωνικής φύσης και εξυπηρέτησης και φροντίζει για την διασύνδεση τους με αυτές.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης επηρέασαν αρνητικά την τοπική κοινωνία του Δήμου Κηφισιάς. Ο αριθμός των οικογενειών με οικονομικά προβλήματα εντός του Δήμου για το 2012 είχε καταγραφεί στις 827. Με τις κοινωνικές πιέσεις που ασκήθηκαν λόγω της έξαρσης του φαινομένου ο Δήμος Κηφισιάς δημιούργησε το «**Κοινωνικό Φροντιστήριο**» και το «**Πρόγραμμα Σίτισης Άπορων Μαθητών**», το οποίο υποστηρίχθηκε από την Κοινωνική Μέριμνα του Δήμου Κηφισιάς και από τη συνδρομή των τοπικών επιχειρήσεων. Αναπτύχθηκε ένα εξαιρετικά δραστήριο δίκτυο κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελούμενο από την Ένωση Συλλόγων Γονέων & Κηδεμόνων Σχολείων του Δήμου Κηφισιάς (Κοινωνία Πολιτών), Κοινωνική Μέριμνα (ΝΠΔΔ,ΟΤΑ) και από ιδιοκτήτες τοπικών επιχειρήσεων (Ιδιωτικός Τομέας) ώστε να παρασχεθεί άμεσα υποστήριξη στους άπορους μαθητές.⁸²

---

⁸¹ Κοινωνική Μέριμνα , ΑΔΣ 6/24.10.2013.

⁸² kifisiotikanea.wordpress.com/2013/07/06

Επιβάλλεται να επισημανθεί το μέγεθος και ο κίνδυνος της παιδικής φτώχειας έχει εντοπιστεί ότι διατηρεί τον κύκλο της φτώχειας. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε περιβάλλοντα με ελλείψεις σε βασικά αγαθά (εκπαίδευση , επαρκής σίτιση , μη συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες) παρουσιάζουν χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και κινδυνεύουν να εξελιχθούν σε φτωχούς, περιθωριοποιημένους ενήλικες.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αναφέρεται στην ανύπαρκτη πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, σχετίζεται με τη φτώχεια (σχετική , απόλυτη) και εκθέτει το άτομο σε κίνδυνους. Το άτομο – ωφελούμενος αναγκάζεται να μεταφέρει τους εισοδηματικούς του πόρους για επιβίωση στην μέριμνα της τοπικής κοινωνίας. Ένας σημαντικός τομέας που ενισχύεται από τις τοπικές πρακτικές για κοινωνική προστασία είναι αυτός της Υγείας. Στο πλαίσιο για τη διασφάλιση της αξιόπιστης παροχής υπηρεσιών Υγείας η Κοινωνική Μέριμνα του Δήμου ενέταξε στις δομές της την οργάνωση και τη στήριξη του Δημοτικού Πολυϊατρείου το οποίο λειτουργεί με τη συμβολή και τη δράση εθελοντών ιατρών διαφόρων ειδικοτήτων. Προτεραιότητα δίδεται στους απόρους και ανασφάλιστους δημότες. Επιπλέον, το Πολυϊατρείο είναι μέλος του ΕΔΔΥΠΠΥ.⁸³

Το Πολυϊατρείο πραγματοποιεί εθελοντική αιμοδοσία 3 φορές το χρόνο σε συνεργασία με το Λαϊκό Νοσοκομείο. Συνεργάζεται με την Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία στις δράσεις για την πρόληψη του καρκίνου του μαστού και του παχέως εντέρου. Παράλληλα λαμβάνονται δείγματα για τα Τεστ-Παπανικολάου τα οποία αποστέλλονται στο Σισμανόγλειο Νοσοκομείο για τις ανάλογες εργαστηριακές εξετάσεις.

Η Κοινωνική Μέριμνα συνεργάστηκε με το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού για την διεξαγωγή του ερευνητικού ευρωπαϊκού προγράμματος Β.Ε.С.Α.Ν.Το πρόγραμμα αυτό ήταν χρηματοδοτούμενο από το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ε.Ε. (FP7/207/2003) για την έρευνα στο χώρο της Υγείας. Η δράση είχε προγραμματιστεί με βάση τριπλή μεθοδολογική στρατηγική, ώστε να ληφθεί στατιστικό δείγμα ασφαλές για να οδηγήσει στην εξαγωγή ενός επιστημονικού

---

⁸³ www.kifissia.gr/main/portal.

συμπεράσματος.⁸⁴ Αρχικά πραγματοποιήθηκε καταγραφή των περιστατικών κακοποιημένων παιδιών έως 16 ετών. Σε δεύτερη φάση εντοπίστηκαν οι πιθανοί δείκτες για επιδημιολογικούς κινδύνους που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουν τα παιδιά και οι οικογένειές τους στο μέλλον και στη τρίτη φάση επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί επιδημιολογική μελέτη στα παιδιά που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και πώς σχετίζεται η πρόωρη εγκατάλειψη με την παιδική κακοποίηση.⁸⁵ Η ανάλυση των δεδομένων στόχευε στο σχεδιασμό μίας στρατηγικής πολιτικής σε θέματα υγείας στον ευαίσθητο χώρο των Βαλκανίων, όπου γεωπολιτικά εντάσσεται και η Ελλάδα.

4.3. Η κοινωνική πολιτική του Δήμου Κηφισιάς από το 2013 μέχρι σήμερα.

Η ανεργία είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της Ελληνικής Οικονομικής Κρίσης. Μέσα σε αυτήν την περίοδο, από το 2009 έως και σήμερα, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν, οι νέοι άνεργοι (και οι μεγαλύτερης ηλικίας) δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να βρουν εργασία, ενώ αυξάνονται και τα νοικοκυριά που αδυνατούν να αντεπεξεέλθουν σε τρέχοντα και απρόοπτα έξοδα. Παράλληλες συνέπειες της έλλειψης δυνατότητας εργασίας για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, είναι η κοινωνική και οικονομική απαξίωση που βιώνει το άτομο.

Στο Δήμο Κηφισιάς ο μέσος όρος ανεργίας είναι 4.67% ,οι περισσότεροι άνεργοι είναι καταγεγραμμένοι στην Κηφισιά και οι λιγότεροι στην Εκάλη. Ιδιαίτερα έχει πληγεί η εμπορική δραστηριότητα.⁸⁶

Τον Φεβρουάριο 2014 συστάθηκε η Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών, Παιδείας, Αθλητισμού και Πολιτισμού με τα εξής τμήματα:⁸⁷

1)Τμήμα κοινωνικής πολιτικής και εφαρμογής προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας, προσχολικής αγωγής, είναι υπεύθυνο για την εισήγηση, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών και δράσεων που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας, με την

⁸⁴ www.cordis.europa.eu/project.

⁸⁵ www.becan.eu/node

⁸⁶ www.statistics.gr

⁸⁷ ΦΕΚ, 514/Β/28-02-2014.

ίδρυση, και λειτουργία βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών στην πόλη της Κηφισιάς και εποπτεύει την εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών.

2)Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και εφαρμογής προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας τρίτης ηλικίας, είναι αρμόδιο για την εισήγηση, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών και δράσεων που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της ευαίσθητης τρίτης ηλικίας(Κ.Α.Π.Η.).

3)Το Ν.Π.Δ.Δ. Κοινωνική Μέριμνα ασκεί την κοινωνική πολιτική σε τοπικό επίπεδο και την ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και στήριξης προς τους δημότες και κατοίκους Κηφισιάς.

4.3.1.Προγράμματα που εντάσσονται στην «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας»

Τον Φεβρουάριο του 2013 η Κοινωνική Μέριμνα υπέβαλε πρόταση χρηματοδότησης στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» για την υλοποίηση Σχεδίου Δράσης που αφορά στη δημιουργία νέων ή τη συνέχιση της λειτουργίας υφιστάμενων «Κοινωνικών Δομών Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας». Η πράξη είχε τίτλο «Μ.Κ.Ο. ΦΑΡΟΣ ΕΛΠΙΔΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΗΦΙΣΙΑΣ». ⁸⁸

---

⁸⁸ Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 179/2013& 386/2014.

Η συνοπτική περιγραφή του φυσικού αντικείμενου της Πράξης και των κοινωνικών δομών που θα υποστηριχθούν στην περιοχή παρέμβασης (παρεχόμενες υπηρεσίες, άμεσα ωφελούμενοι κλπ) έχει ως εξής:

Δύο κοινωνικά παντοπωλεία με άμεσα ωφελούμενες 300 οικογένειες τουλάχιστον το μήνα. Σκοπός της δομής είναι η δωρεάν παροχή τροφίμων, ειδών ένδυσης και υπόδησης, ειδών ατομικής υγιεινής και ειδών ψυχαγωγίας. Τα προϊόντα που προσφέρονται από το Κοινωνικό Παντοπωλείο προέρχονται από δωρεές και χορηγίες ευαισθητοποιημένων πολιτών, συλλογικών φορέων και επιχειρήσεων.

Δύο Δομές Παροχής Συσσιτίων που θα παρέχουν συσσίτια στους άμεσα ωφελούμενους, 200 άτομα ημερησίως. Η διανομή και η παρασκευή του συσσιτίου πρέπει να πληροί τις κείμενες υγειονομικές διατάξεις.

Δύο Κοινωνικά Φαρμακεία με άμεσα ωφελούμενους 200 άτομα μηνιαίως, στα οποία θα διανέμονται δωρεάν φάρμακα και υγειονομικό υλικό. Το υλικό θα πρέπει να ελέγχεται ως προς την καταλληλότητά του και να προέρχεται από φαρμακευτικούς συλλόγους, φαρμακοβιομηχανίες ή από προσφορές πολιτών.

Τράπεζα Χρόνου με ωφελούμενους όσους κατά προτεραιότητα έχουν άμεση ανάγκη υλικής στήριξης και υπηρεσιών. Στην Τράπεζα Χρόνου πραγματοποιείται ανταλλαγή υπηρεσιών ή και αγαθών μεταξύ εθελοντών, με μοναδική μονάδα συναλλαγής το χρόνο.

Γραφείο Διαμεσολάβησης με ωφελούμενους τουλάχιστον 200 άπορους, άνεργους και άστεγους κάθε μήνα. Η δομή του Γραφείου Διαμεσολάβησης, αποτελεί το χώρο υποδοχής και γνωριμίας με τους ωφελούμενους, όπου πραγματοποιείται η πρώτη επαφή με ανθρώπους που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή απειλούνται από αυτή και επίσης ανήκουν σε κατηγορίες κοινωνικά ευπαθών ομάδων που χρήζουν άμεσης βοήθειας (άστεγοι, άποροι, άνεργοι, ανασφάλιστοι).

Οι παραπάνω δομές προβλέπεται να λειτουργήσουν για 24 μήνες και η στελέχωση των υπηρεσιών τους θα χρηματοδοτηθεί από πόρους του προγράμματος. Σύμφωνα με την παρούσα κοινωνική πραγματικότητα, προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας τέτοιων δράσεων.⁸⁹ Οι ήδη καταγεγραμμένοι άστεγοι, άποροι, άνεργοι ανέρχονται

---

⁸⁹ Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 402/2015.

σε αριθμό όπου ο Δήμος και η Κοινωνική Μέριμνα Δήμου Κηφισιάς επιχειρούν εναγωνίως να υποστηρίξουν . Η ύπαρξη προσωπικού που θα στελεχώσει τις πιο πάνω δομές θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των δομών αυτών, την ενίσχυση του εθελοντισμού, και την καλύτερη καταγραφή και εξυπηρέτηση των τωρινών αναγκών, οι οποίες καταγράφουν αυξητική τάση.

Αποτέλεσμα της υλοποίησης των παραπάνω δράσεων θα είναι:

- Η εύρυθμη λειτουργία για 24 μήνες των ως άνω κοινωνικών δομών, χρήσιμων για τις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες με την προοπτική βιωσιμότητας στο άμεσο μέλλον.
- Η πρόσληψη 36 ανέργων (με 13.600€ εισόδημα ετησίως) έως 30 ετών που θα στελεχώσουν τις δομές για το χρονικό διάστημα των 24 μηνών.
- Η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών σε άνεργους, άπορους και άστεγους δημότες που εκτιμώνται ότι ανέρχονται σε 1000 άτομα.

Επιπρόσθετη παροχή για την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς στέγασης προήλθε από τη συμμετοχή του Δήμου Κηφισιάς στο Πρόγραμμα του ΥΕΚΑ και του ΕΙΥΑΔ με τον τίτλο «Στέγαση και Επανένταξη». Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άστεγους, δηλαδή άτομα που διαβιούν στο δρόμο, σε ξενώνες, που φιλοξενούνται από ανάγκη προσωρινά σε ιδρύματα ή άλλες κλειστές δομές, καθώς και αυτοί που διαβιούν σε ακατάλληλα καταλύματα. Οι άστεγοι αναγνωρίζονται ως ευπαθής κοινωνική ομάδα στην οποία παρέχεται κοινωνική προστασία.⁹⁰

Ως άστεγοι θεωρούνται όλα τα άτομα που διαμένουν νόμιμα εντός της ελληνικής επικράτειας και τα οποία στερούνται πρόσβασης ή έχουν επισφαλή πρόσβαση σε επαρκή ιδιόκτητη, ενοικιαζόμενη ή παραχωρημένη κατοικία που δεν πληροί τις αναγκαίες τεχνικές προδιαγραφές και δε διαθέτει τις απαραίτητες υπηρεσίες ύδρευσης και ηλεκτροδότησης. Στόχοι του προγράμματος είναι η άμεση μετάβαση σε αυτόνομες μορφές διαβίωσης μέσω της παροχής υπηρεσιών στέγασης και κοινωνικής φροντίδας καθώς και η επανένταξη στον κοινωνικό ιστό μέσω της παροχής υπηρεσιών εργασιακής επανένταξης. Η διάρκεια της δράσης είχε προγραμματιστεί για 12 μήνες, δόθηκε όμως παράταση για ακόμα ένα χρόνο σε

---

⁹⁰ Κοινωνική Μέριμνα , ΑΔΣ 35/2016.

όλες τις παρεχόμενες υπηρεσίες του προγράμματος.⁹¹ Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 9.400.000 € και θα χρηματοδοτηθεί από πόρους του πρωτογενούς πλεονάσματος του κρατικού προϋπολογισμού. Συγκεκριμένα στο Δήμο Κηφισιάς το πρόγραμμα αφορά 12 οικογένειες, οι οποίες έχουν καταγραφεί από την Κοινωνική Μέριμνα ως άστεγοι και δύναται η άμεση επανένταξή τους. Το συνολικό ποσό δαπάνης ανέρχεται στα 103.440.000€ με προϋπόθεση για την διατήρηση του προγράμματος την αυτονόμηση του 30% των ωφελούμενων.

Σε σύμπραξη με τη ΚΕΔΣΕΟ ΕΔΡΑ σχεδιάστηκε η δομή Ψυχοπαιδαγωγικής Υγείας που απευθύνεται σε παιδιά, εφήβους και σε γονείς, μέσα από παιδαγωγικά προγράμματα λογοθεραπείας και εργοθεραπείας. Στο Ψυχοπαιδαγωγικό Κέντρο Παιδιού και Εφήβου με την επωνυμία «ΠΝΟΗ», πραγματοποιούνται συνεδρίες για παιδιά και εφήβους ηλικίας 3-17 ετών από ειδικά καταρτισμένο επιστημονικό προσωπικό. Παρέχονται υπηρεσίες Λογοθεραπείας, Εργοθεραπείας, Ψυχοθεραπείας για παιδιά και Συμβουλευτικής Γονέων. Το κόστος συμμετοχής καλύπτεται από τους εξυπηρετούμενους του Κέντρου, αλλά και μέσω των ασφαλιστικών ταμείων. Η Κοινωνική Μέριμνα υποδεικνύει τους ανασφάλιστους αλλά και τους ασφαλισμένους της πρόνοιας, οι οποίοι εξαιρούνται της παραπάνω διαδικασίας και εξυπηρετούνται εντελώς δωρεάν.⁹²

Η Κοινωνική Σύμπραξη Π.Ε. Βορείου Τομέα/Περιφέρεια Αττικής, με επικεφαλής εταίρο (δικαιούχο) την Περιφέρεια Αττικής, υλοποιεί στην Περιφερειακή Ενότητα Βόρειου Τομέα Αθηνών, δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής, το οποίο χρηματοδοτείται από το ΤΕΒΑ.⁹³

Ο Δήμος Κηφισιάς και η Κοινωνική Μέριμνα συμμετέχουν ως συμπράττοντες φορείς στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα. Το ΤΕΒΑ υποστηρίζει Εθνικά Συστήματα μέσω των οποίων διανέμονται στους απόρους τρόφιμα και βασική υλική συνδρομή, καθώς επίσης και δραστηριότητες σχετικά με τη συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση και διανομή δωρεάν τροφίμων. Ενθαρρύνει επίσης τα συνοδευτικά μέτρα τα οποία θα συμπληρώνουν την παροχή τροφίμων και Βασικής Υλικής Συνδρομής καθώς και τις δραστηριότητες που συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των απόρων. Οι ωφελούμενοι του προγράμματος αποτιμώνται σε 229.

---

⁹¹ ΥΕΚΑ, Δ23/οικ.26687/2110 -10/2/2016

⁹² Κοινωνική Μέριμνα, ΑΔΣ 35/2016.

⁹³ Κοινωνική Μέριμνα, ΑΔΣ 17/26.2.2015

Στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου Ευρωπαϊκού Προγράμματος PROGRESS με τίτλο «PROGRESS 2014-2020 ΔΗΜΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ», στο οποίο αιτήθηκε τη συμμετοχή του ο Δήμος Κηφισιάς, σχεδιάστηκε η δημιουργία δομών Κοινωνικού Παντοπωλείου και Κοινωνικού φαρμακείου στην περιοχή της Νέας Ερυθραίας.

Μέσω του το Προγράμματος επιδιώκεται να ωφεληθούν οι δικαιούχοι για διάστημα έως και 36 μήνες. Ο αιτούμενος Προϋπολογισμός του έργου θα είναι 1.000.000€. Το επιδοτούμενο ποσοστό μέσω του προγράμματος PROGRESS θα είναι 80%.⁹⁴

4.3.2. Προγράμματα με άξονα την «Εναρμόνιση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής»

Η Δ/ση Κοινωνικών Υπηρεσιών, Παιδείας, Αθλητισμού και Πολιτισμού συμμετείχε στην πρόσκληση της Ε.Ε.Τ.Α.Α.⁹⁵ για την υλοποίηση της δράσης «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» έτους 2015-16, του Ε.Π. «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ στο πλαίσιο ΕΣΠΑ 2014 – 2020. Η πράξη υλοποιείται μέχρι την 31/08/2016 και έχει στόχο την αύξηση της απασχολησιμότητας και της ισότιμης συμμετοχής των ωφελούμενων (γυναικών και ανδρών) στην εργασία. Ο συνολικός προϋπολογισμός αποτελεί εξολοκλήρου δημόσια δαπάνη και ανέρχεται σε 184.000.000€. Για την Περιφέρεια της Αττικής το ποσό αυτό ανέρχεται σε 37.918.266€.

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τα υπάρχοντα αρχεία των Υπηρεσιών της αρμόδιας Διεύθυνσης του Δήμου Κηφισιάς - Δ/ΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - για την ήδη καθορισμένη δυναμικότητα παιδικών-βρεφονηπιακών σταθμών είναι 580 προνήπια και 85 βρέφη. Ο Δήμος έλαβε χρηματοδότηση από την ΕΕΤΑΑ για 290 προνήπια και 45 βρέφη συνολικού ποσού 864.500,00€.

4.3.3. Προγράμματα για την «Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»

⁹⁴ Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 359/2015

⁹⁵ Δήμος Κηφισιάς, Α.Π. 2100/16.7.2015.

Ο Δήμος κατήρτισε, στο πλαίσιο του τοπικού αναπτυξιακού προγράμματός του, το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης βάσει του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης στο πλαίσιο του Ε.Π. «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ», ΕΣΠΑ 2007-2013. Σκοπός του προγράμματος είναι η επικοινωνία με την τοπική κοινωνία ώστε να ενημερωθούν οι πολίτες για δράσεις επιμόρφωσης ενηλίκων, ιδίως σε τομείς της δημόσιας υγείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Επιμέρους δράσεις αποτελούν η επιμόρφωση της νέας γενιάς και της τρίτης ηλικίας, καθώς και η δημιουργία σχολών γονέων καθώς οι δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μέσω της αναζήτησης εργαλείων διασύνδεσης με την τοπική οικονομία. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα θα είναι:

- 1) Η δημιουργία γενικής αποδοχής ως προς τη μάθηση και ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση .
- 2) Η προώθηση σε γνωστικές ικανότητες ώστε να προσαρμοστούν οι ενήλικες πολίτες σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο κοινωνικοοικονομικό χώρο.
- 3) Η παροχή δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καθώς και της διατήρησης της θέσης εργασίας ή της δημιουργίας προοπτικής για επαγγελματική εξέλιξη.
- 4) Η βελτίωση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.
- 5) Η προαγωγή πολιτικών ισότητας των δύο φύλων για ισότιμη πρόσβαση στους κοινωνικούς θεσμούς : τη αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, το κράτος και την κοινότητα.⁹⁶

Ο Δήμος Κηφισιάς συνεργάζεται με ΙΝΕ-ΓΣΕΕ για την «Ανάπτυξη Δικτύου Υπηρεσιών Πληροφόρησης, Συμβουλευτικής Υποστήριξης και Ενδυνάμωσης Εργαζομένων» που υλοποιείται στο Πλαίσιο του Ε Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013».

Η πρωτοβουλία αποτελεί οδηγό για το εργατικό δυναμικό της χώρας, με σκοπό τη δωρεάν παροχή Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής σε θέματα εργασιακών σχέσεων, ασφαλιστικής νομοθεσίας και πολιτικών απασχόλησης.

Βασική προτεραιότητα αποτελεί η πληροφόρηση σε θέματα εργασιακά και ασφαλιστικά, για τις αλλαγές στην απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις, για την

---

⁹⁶Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 519/2014

υγιεινή και την ασφάλεια στην εργασία καθώς και για τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.⁹⁷

4.3.4 Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης

Ο Δήμος Κηφισιάς έχει πυκνό οικιστικό ιστό , με την τοπική κοινωνία να στηρίζεται κυρίως στο εμπόριο. Οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν την πλειοψηφία του ενεργού πληθυσμού στις ηλικίες 20-65 ετών. Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου καλείται να ανταπεξέλθει και να λειτουργήσει υπό το καθεστώς εξαιρετικά αντίξοων συνθηκών με την μείωση ροής των εσόδων και των κρατικών επιχορηγήσεων. Ο Δήμος έχει καταφέρει να διατηρήσει μια ισορροπία στην οικονομική του διαχείριση με δεδομένο το γεγονός ότι παρουσιάζεται μείωση εσόδων για το 2014 της τάξης 22,03% .⁹⁸

Ο Δήμος εντοπίζοντας τη ζωτικής σημασίας χρηματοδότηση από τη Ε.Ε. για την βιώσιμη λειτουργία των δομών του, έχει λάβει πιστοποίηση για διαχειριστική επάρκεια ώστε να συμμετάσχει και να υποβάλει προτάσεις σε Ευρωπαϊκά προγράμματα. Επιπρόσθετα προβάλλεται το έργο της Κοινωνικής Μέριμνας ώστε να κινητοποιηθούν και ευαισθητοποιηθούν οι πολίτες με βάση τα αιτήματα και ανάγκες του οικονομικά αδύναμου πληθυσμού της πόλης. Παράλληλα έχει αναπτυχθεί δίκτυο υποστήριξης από άλλους συλλογικούς φορείς, ιδιώτες και τοπικές επιχειρήσεις για να συνδράμουν στην προσπάθεια στήριξης και αλληλεγγύης προς τις αδύναμες και ευπαθείς κατηγορίες του κοινωνικού ιστού της πόλης. Ως γενικός στόχος τίθεται η διασφάλιση πρωτογενών συνθηκών διαβίωσης κατοίκων του Δήμου, που αδυνατούν οικονομικά, ώστε να ανταποκριθούν σε διαδικασίες επανένταξης στην τοπική κοινωνία και να παραμείνουν σε ένα αξιοπρεπές περιβάλλον που πληροί τους στοιχειώδεις όρους διαβίωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

---

⁹⁷ Δήμος Κηφισιάς, ΑΔΣ 45/2015.

⁹⁸ Singular Logic, Ιούλιος 2015

5.1.Απολογισμός.

Το εγχείρημα για ομοσπονδιοποίηση των ευρωπαϊκών κρατών ανέδειξε σύνολο κοινωνικών προβλημάτων. Οι τομείς που αναφέρονται στην ισότητα των ευκαιριών, στην υγεία και την ασφάλεια, στην απασχόληση και στο εργατικό δίκαιο, στην κοινωνική προστασία και στην κοινωνική ασφάλιση καθώς και στον ιδιαίτερο πολιτικό χειρισμό αιτίων κοινωνικού αποκλεισμού όπως η φτώχεια, και η αύξηση της ανεργίας, συνέστησαν το πεδίο μιας κοινωνικής πολιτικής. Υπό αυτές τις συνθήκες δημιουργήθηκε ένα σύστημα ενδοκοινοτικής συνεργασίας στο οποίο υπογραμμίζεται η πρόθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποσοβήσει τους κοινωνικούς κινδύνους που ελλόχευαν λόγω της οικονομικής ολοκλήρωσης.

Η επίτευξη της εσωτερικής ασφάλειας και της κοινωνικής ευημερίας προαπαιτεί ένα ικανό σύστημα κοινωνικής προστασίας. Υπό αυτό το πρίσμα οι παρεμβάσεις που επιχειρούνται στοχεύουν στην «ενεργητική στροφή» των ομάδων - στόχων, συνδέοντας τις κοινωνικές παροχές με την εργασιακή ένταξη. Η ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου προωθεί την διαδικασία ισότιμης συμμετοχής ως αντιστάθμισμα στην κατοχύρωση παθητικών δικαιωμάτων με εισοδηματικές ενισχύσεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο εστίασε στις χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων που είχαν ως θεματικό στόχο την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης.

Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στο πεδίο άσκησης της κοινωνικής πολιτικής καθιστά ως αρμόδιους φορείς της κύριας ευθύνης να ασκούν κοινωνική πολιτική, τους φορείς της Τ.Α., που χαρακτηρίζονται ως οι κύριοι αποδέκτες των κοινωνικών προβλημάτων. Η παρούσα αυτοδιοικητική πραγματικότητα στο πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής αναφέρεται σε παροχή υλικής βοήθειας σε άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας και στην ψυχολογική υποστήριξη των ευπαθών ομάδων. Ο Δήμος Ιλίου και ο Δήμος Κηφισιάς είναι δύο περιπτώσεις που η βασική τους διαφορά έγκειται στην πληθυσμιακή σύσταση της τοπικής κοινωνίας.

Ο Δήμος Ιλίου ανήκει στην γεωγραφική περιοχή τη Δυτικής Αττικής, όπου τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλά. Ως αποτέλεσμα της γενικότερης οικονομικής ύφεσης είναι η δημιουργία αυξημένου αριθμού πολιτών που προσέρχονται στην

Κοινωνική Υπηρεσία προκειμένου να λάβουν ενημέρωση για τις παροχές του Δήμου προς τις ευπαθείς ομάδες. Η Κοινωνική Υπηρεσία επιχειρεί να προσαρμόσει την λειτουργία της, προσθέτοντας δομές και δράσεις ώστε να ανταπεξέλθει επαρκώς. Επιπρόσθετα στο Δήμο Ιλίου, σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα αρχεία περιστατικών, κατοικούν μεγάλος αριθμός μεταναστών και Ρομά. Ο Δήμος Ιλίου παρέμεινε οργανικά αμετάβλητος, με σταθερή οικονομική πολιτική. Η διοικητική αρχή ακολουθεί μια συγκεκριμένη πολιτική πρακτική, χωρίς την δυνατότητα ευελιξίας και προσαρμογής στην διαρκώς μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Συμμετέχει κυρίως σε επιχειρησιακά προγράμματα, χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ. Στην τοπική κοινωνία έχει αναπτυχθεί ένα ισχυρό δίκτυο εθελοντικής προσφοράς που τροφοδοτεί τις δομές του Κοινωνικού Παντοπωλείου και των δικαιούχων της Κοινωνικής Υπηρεσίας. Για την εύρυθμη λειτουργία της ΚΥ εφαρμόστηκε πρόσφατα μηχανογραφημένη διασύνδεση των επιμέρους τμημάτων ώστε να υπάρξει ενιαία βάση δεδομένων.

Στον αντίποδα στο Δήμο Κηφισιάς κατοικεί πληθυσμός υψηλού επιπέδου μόρφωσης με κυρίως επαγγελματικό προσανατολισμό την εμπορική δραστηριότητα και την επιχειρηματικότητα.

Η κοινωνική πολιτική στο Δήμο ασκείται από δύο συναρμόδιους φορείς, την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου και το ΝΠΔΔ «Κοινωνική Μέριμνα». Η συνένωση των Δήμων Εκάλης, Κηφισιάς και Νέας Ερυθραίας επηρέασε την εσωτερική λειτουργία του νεοσυσταθέντος Δήμου. Η λειτουργία του ΝΠΔΔ ως φορέα άσκησης κοινωνικής πολιτικής προσδίδει στο Δήμο τη δυνατότητα να ελίσσεται στη λήψη αποφάσεων και στην υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας. Η Κοινωνική Μέριμνα του Δήμου Κηφισιάς έχει λάβει διαχειριστική επάρκεια που την ευνοεί στην υποβολή σχεδίων δράσης και στην απευθείας συμμετοχή σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς οικονομικούς πόρους.

Αξίζει να αναφερθεί η εξωστρεφής πολιτική που ακολουθεί ο Δήμος ώστε να υλοποιήσει κοινωνικές δράσεις. Η ιδιωτική πρωτοβουλία στέκεται αρωγός στην προσπάθεια της δημοτικής αρχής να ενδυναμώσει άτομα που βιώνουν οικονομική δυσπραγία και κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό.

5.2 .Συμπεράσματα- Ανασταλτικοί Παράγοντες

Το σύνολο των πολιτικών που αναφέρθηκαν ως άνω υπό την επίβλεψη της Ε.Ε., ανταποκρίνονται σε ένα ευρύτατο φάσμα της κοινωνικής πολιτικής, με δεδομένη όμως την αδυναμία να συγκροτήσουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Οι ενωσιακές πολιτικές παρεμβάσεις αποδεικνύονται ανεπαρκείς για τη δημιουργία μιας συνεκτικής Κοινωνικής Ευρώπης. Ως αιτία δύναται να αναφερθεί το ίδιο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος το οποίο προέρχεται από έναν οικονομικό μηχανισμό πολιτικής σύγκλισης. Η παραγωγή κοινωνικών πολιτικών προσαρμόζεται στην εφαρμογή πολιτικών οικονομικού ανταγωνισμού. Οι δράσεις έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα χωρίς να αποδίδουν αναπτυξιακά αποτελέσματα σε εθνικό επίπεδο.

Οι ΟΤΑ δεν έχουν υλοποιήσει ομοιόμορφες κοινωνικές δράσεις με αποτέλεσμα να παρέχουν διαφοροποιημένες κοινωνικές υπηρεσίες. Αντλούν πόρους κυρίως από τα κρατικά προγράμματα υλοποιώντας, κυρίως, δράσεις προβολής και απέχουν από το πλαίσιο άσκησης συστηματικής κοινωνικής πολιτικής.

Επιπλέον υπάρχει έλλειμμα προγραμματισμού, με καταγεγραμμένη την απουσία υποδομών και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού. Ο ευρύτερος κοινωνικός σχεδιασμός διαμορφώνεται ανάλογα με την προσωρινές κοινωνικές απαιτήσεις, απουσία της πρόβλεψης επίλυσης προβλημάτων με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Η αδυναμία συλλογής στοιχείων σε τοπικό επίπεδο αποτρέπει την εκπόνηση επιστημονικών μελετών που θα αποτυπώνουν με ευκρίνεια την κοινωνική πραγματικότητα. Επιπρόσθετα η αρνητική εικόνα επιβαρύνεται από την απουσία ελέγχων αξιολόγησης και την πελατειακή πολιτική που ακολουθείται .

Ως αρνητικός παράγοντας θεωρείται η ανεπάρκεια στελέχωσης δομών και δράσεων καθώς επίσης η έλλειψη οικονομικών πόρων, ακυρώνοντας την αποτελεσματική άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Η ύπαρξη παράλληλων κοινωνικών δομών σε κεντρικό και αυτοδιοικητικό επίπεδο ευθύνεται για την έλλειψη συντονισμού κοινωνικών δράσεων, με δεδομένη την απουσία εξατομίκευσης των

αναγκών. Η παράλληλη δράση κρατικών, αυτοδιοικητικών, εθελοντικών φορέων δημιουργεί μια «πανσπερμία» παρεμβάσεων.

Διέξοδο στο υπάρχον αυτό πρόβλημα θα έδινε η διασύνδεση όλων των αρμοδίων φορέων άσκησης κοινωνικής πολιτικής (Υπουργεία, Δήμοι, Σχολεία, Νοσοκομεία, ΟΑΕΔ) ώστε ο ωφελούμενος να λαμβάνει πλήρη και αξιόπιστη καθοδήγηση. Η σύσταση ενός ενιαίου δικτύου φορέων κοινωνικών υπηρεσιών με την υποστήριξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας θα ενίσχυε την προοπτική μιας καλής πολιτικής πρακτικής, φιλικής προς τους πολίτες.

Με δεδομένο ότι η Κοινωνική Πολιτική δεν προάγει τη δημοφιλία των αιρετών της Τ.Α. αντιλαμβανόμαστε την αιτία που παραμένει σε στενά πλαίσια άσκησης με κύριο χαρακτηριστικό τη θεσμική ακαμψία και την οικονομική ανεπάρκεια χρηματοδοτήσεων των δράσεων και των δομών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελάκη Μ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού ως εργαλείο αμοιβαίας μάθησης και μεταφοράς καλών πρακτικών στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2011.

Βαβούρα Ι., Παπαιωάννου Γ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Σημασία των Κοινοτικών Πόρων για την Ελληνική Οικονομία*, στο «Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Βενιέρης Δ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Ένωση και Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Ευρωπαϊκά Κοινωνικά Δικαιώματα*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Δεμαθάς Ζ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Οικονομία και Πολιτική στην Σύγχρονη Ελλάδα*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Ηλιοπούλου-Στράγγα Τζούλια, *Κώδικας Ατομικών & Κοινωνικών Δικαιωμάτων*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.

Γεώργιας Κ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Προσέγγιση της Ε.Ε. στην υιοθέτηση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και η Ελληνική Περίπτωση*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011

Καρβούνης Α., *Το Δίκτυο ως Φορέας Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών*, στο *Πολυεπίπεδο Μοντέλο Διακυβέρνησης της Ε.Ε. : Το Παράδειγμα των Δικτύων Πόλεων*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», επιμ. Θ. Σακελλαρόπουλος, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Καραμεσίνη Μ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Πολιτική της Απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Κουτσιαράς Ν., *Η Κοινωνική Πολιτική, Μια οικονομική ερμηνεία*, εκδ. ΕΚΕΜ, Αθήνα, 1992.

Κορωναίου Αλεξάνδρα, *Απομυθοποίηση και νέες σημασίες της εργασίας*, στο «Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, The Greek Review of Social Research», εκδ. Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα, 2000.

Μαραβέγιας Ν.-Σακελλαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα – Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2006.

Παπαφλωράτος Τ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ως Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Περράκης Σ., Ληξουριώτης Γ., *Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χώρος & Κοινοτικός Κοινωνικός Χάρτης, η διεθνής, κοινοτική και η ελληνική διάσταση των ρυθμίσεων*, ΕΚΕΜ εκδ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1990.

Σακελλαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική*, εκδ. Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1993.

Σακελλαρόπουλος Θ., *Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2006.

Σκαμνάκης Χ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Κοινωνικές ανισότητες, φτώχεια και η στρατηγική της κοινωνικής ένταξης στην Ε.Ε.*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Στεργίου Α., *Το Κοινωνικό Περιεχόμενο των Ευρωπαϊκών Συνθηκών Και η Παραδοσιακή «Κοινοτική Μέθοδος» στην παραγωγή Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Δικαιωμάτων*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης» επιμ. Θ. Σακελλαρόπουλος, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Σταμέλος Γ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Εκπαίδευση*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Σταμάτης Γ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Κρίση και Ελλείμματα του Δημοσίου Τομέα*, στο «Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Στασινοπούλου Όλγα, *Κράτος Πρόνοιας, Ιστορική Εξέλιξη – Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2006.

Στασινοπούλου Όλγα, *Κοινωνική Πολιτική, Βασικές Έννοιες , Ιστορική Εξέλιξη Φορείς και Πρότυπα*, εκδ. Πάντειον Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2006.

Τράντας Ν., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Τοπική Κοινωνική Πολιτική , Αποκέντρωση και Ευρωπαϊκή Ένωση*, στο «Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2011.

Υφαντόπουλος Γ. ,επιμ. Μαραβέγιας Ν. -Τσινιζέλης Μ., *Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο «Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές , 50 χρόνια», εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα ,2007.

Φερόνας Α. – Γεώργιας Κ., επιμ. Σακελλαρόπουλος Θ., *Ο ρόλος των Επιτροπών την Οικοδόμηση της Κοινωνικής Ευρώπης ,Οι Επιτροπές Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας*, στο « Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2011.

Χριστιανός Β. - Περράκης Μ., *Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας»* Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα ,2010.

Andersen, G. Esping, μτφ. Οικονόμου Χ., *Γιατί χρειαζόμαστε ένα κοινωνικό κράτος*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2006.

Nugent N., *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2012.

Paul Spicker, μτφ. Οικονόμου Χ., *Το Κράτος Πρόνοιας, μια γενική θεωρία.*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2004.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A.J.M. Hagenaars, «*The perception of Poverty*», Elsevier Science Publishing Company. INC, Netherlands, 1991.

D.Kotroyannos, K.Lavdas, S.Tzagkarakis, A.Kamekis, M.Chourdakis, *Solidarity and the Welfare State in Greece*, International Journal of Law and Social Sciences (JLSS) Vol.2 No.2, April 2013.

F. Figari, A.Salvatori, H.Sutherland, *Economic Downturn and Stress Testing European Welfare Systems*, Emerald Group Publishing Ltd, UK 2011.

Maria Petmesidou, Elias Mossialos, *Social policy developments in Greece*, Ashgate Publishing Ltd, USA, 2006.

Matsagannis M., *The welfare state and the crisis: The case of Greece*, J. Eur. Soc. Policy, 2011.

Wolfgang Streeck, *European Social Policy after Maastricht: The 'Social Dialogue' and 'Subsidiarity*, Economic and Industrial Democracy, May 1994.

Spyridakis M., A.Feronas, “*The impact of the economic crisis on the quality of life for residents of Attiki area. The experience from the City of Marousi*”, στο Social cohesion and Development, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2014.

Wincott D., *Beyond Social Regulation? New Instruments and/or a New Agenda For Social Policy at Lisbon?*, Blackwell Publishings, Ltd 2003, USA 2003.

ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ & ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική*, εκδ. ΕΚΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑΕ, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο 1994.

Ευρωπαϊκή Κοινότητα, *Ευρωπαϊκά Κοινωνική Πολιτική: Η Πορεία προς τα μέλλον για την Ένωση*, εκδ. ΕΚΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑΕ, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο: 1994.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C83της 30/3/2010.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L138 της 130/04/2004

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L347 της 20/12/2013.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για κοινωνική και εδαφική συνοχή*, Βρυξέλλες, 2010.

Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*, Αθήνα 2007.

Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων- ΕΣΠΑ., *Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020*, Αθήνα 2014.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.eur-lex.europa.eu/legal-content.

www.kifissia.gr/main/portal.

www.europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission

www.ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.

www.ec.europa.eu/social/main. **www.edulll.gr**

www.web3.eetaa.g

www.crisisobs.gr/wp-content.

www.hellaskps.gr

www.joinup.ec.europa.eu/community/epractice/case/sociable-project

www.moh.gov.gr.

www.idontfall.e

www.kifisiotikanea.wordpress.com

www.kifissia.gr/main/portal.

www.cordis.europa.eu/project.

www.becan.eu/node

www.statistics.gr

ΦΕΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων 114/Α/ 8/6/2006.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, 1304/Β/16.06.2011.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,4368 /Α/21/2/2016.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,514/Β/28-02-2014.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ Δ. ΙΛΙΟΥ

ΥΠΕΣΔΔΑ , Α.Π.33165/23.6.2015.

Ε.Υ.Δ., Α.Π. 2640/5.7.2016.

Ε.Υ.Δ., Α/Π. 2746.11/7.2016

ΙΝΕ/ΓΣΣΕ ,ΚΟΧ 5.902/1/2012.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ, Α.Π.1183/8.3.2013.

ΥΠΕΚΑΠ, 3.6417/6.1339-14/3/2013

1^η ΥΠΕ Γ.Ν Αττικής, “ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ”, Α.Π. 1289/ 12.10.2016.

ΟΑΕΔ, Α.Π. 75080/30.9.2016.

ΚΕΔΕ, Α.Π. 2774/2.10.2015.

ΥΠΕΚΑΠ, 22/12/2014.: Δ23/οικ.49505/3609

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, Α.Π.48563/3.10.2007.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 571/18-12-2008.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ , Α.Π.49351/ 4/10/2011.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 264/2011.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 60/2012.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 217/2012.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, Α.Π. 3047/22.1.2015.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, Α.Π. 10839/5.03.2015

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ ,Α.Π. 26985/9.6.2015.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 30/2015¹

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, Α.Π. 54561/26.11.2015.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, Α.Π.31835/15.7.2016.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 033/2016.

ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ, ΑΔΣ 267/2016.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ Δ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 86/2011.

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 279/2011.

Ε.Υ.Δ.,1.7364/οικ.6.1/6/2011

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, Α.Π.750/018.7.2012.

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 179/2013& 386/2014

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 45/2015.

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 402/2015.

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 359/2015

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΔΣ 519/2014.

ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ , Α.Π. 2100/16.7.2015.

SINGULAR LOGIC, Ιούλιος 2015.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΝΠΔΔ «Κοινωνική Μέριμνα»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ , ΑΔΣ 6/24.10.2013.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ , ΑΔΣ 17/26.2.2015.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ , ΑΔΣ 35/2016.